

Nota

Aan Staatssecretaris

Directie/steller Directie Re-integratie en Participatie/C.M. Neefjes
Doorkiesnummer (070) 333 51 17

Ons kenmerk R&P/RSA/09/2944
Datum 10 februari 2009

Onderwerp CBP en Landelijk Informatiesysteem Schulden

Akkoord SG/DG 1/3/2

Nota ter beslissing, afdoen uiterlijk

1 Aanleiding/Kernpunten

Het College Bescherming Persoonsgegevens (CBP) heeft een negatieve Zienswijze opgesteld over het Landelijk Informatiesysteem Schulden (LIS). Met deze zienswijze wil het CBP naar buiten treden. In de MS-staf van 10 februari hebt u naar aanleiding van een MS-punt over dit onderwerp verzocht om nadere informatie over de problemen rondom het LIS en het CBP. In deze nota treft u het volgende aan:

- achtergrondinformatie over het LIS;
- informatie over wat er nu speelt;
- een voorstel voor de aanpak.

Het Landelijk Informatiesysteem Schulden (LIS)

- Het LIS is op 22 april 2008 opgericht door een marktinitiatief waarin de volgende partijen vertegenwoordigd zijn: De koepel van woningcorporaties Aedes, Energiebedrijven, de Nederlandse Thuiswinkel Organisatie, De Nederlandse Vereniging van Banken, de NVVK, het Leger des Heils, de Vereniging Financierings-ondernemingen in Nederland (VFN), de VNG en het Bureau Krediet Registratie (BKR). De registratie is aanvullend op de registratie van het BKR. In het LIS zullen in eerste instantie schulden aan energiebedrijven, woningbouwverenigingen, Sociale Diensten en Kredietbanken geregistreerd worden. Later wordt dit uitgebreid naar andere schulden.
- Het LIS is een belangrijk instrument om te voorkomen dat mensen door een cumulatie van financiële verplichtingen en betalingsachterstanden in een problematische schuldensituatie komen. In het LIS vindt een registratie van betalingsachterstanden plaats. De raadpleging van het LIS is aanvullend op de toetsing van het BKR. De kredietwaardigheid van klanten kan op deze manier beter worden getoetst, omdat er een completer inzicht ontstaat in de financiële positie van mensen. Zo kan een passend (krediet)aanbod worden gedaan aan de klant en kan worden voorkomen dat iemand door overkreditering of te zware verplichtingen in een problematische schuldenproblematiek terecht komt.

Ons kenmerk R&P/RSA/09/2944

- De marktpartijen zijn zelf verantwoordelijk voor het systeem, maar het initiatief wordt door het kabinet ondersteund. De oprichtingsovereenkomst is door de toenmalige staatssecretaris van SZW in ontvangst genomen. Hij deed dit als coördinerend bewindspersoon voor het dossier schulden.
- Een aantal ministeries is ook daadwerkelijk betrokken geweest bij de totstandkoming: Het ministerie van Financiën (min Fin) heeft een proefpilot gefinancierd. Het ministerie van BZK heeft via een wetwijziging in de GBA gerealiseerd dat er een wettelijke basis gecreëerd wordt voor het verstrekken van GBA-gegevens aan het LIS (en het BKR).
- De Tweede Kamer is herhaaldelijk op de hoogte gesteld van het belang en de ontwikkelingen van het LIS.

* persoonlijke beleidsopvattingen in documenten opgesteld ten behoeve van intern beraad

Ons kenmerk R&P/RSA/09/2944

* persoonlijke beleidsopvattingen in documenten
opgesteld ten behoeve van intern beraad

Beleidsmedewerker,

A handwritten signature in black ink, consisting of a series of loops and a long horizontal stroke extending to the right.

(C.M. Neefjes)

Nota

Aan Staatssecretaris

Directie/steller Directie Re-integratie en Participatie/C.M. Neefjes

Ons kenmerk

R&P/RSA/09/6352

Doorkiesnummer 070 333 51 17

Datum

13 maart 2009

Onderwerp Gesprek Leger des Heils d.d. 18 maart 2009

Akkoord SG/DG

5/14/13
Q 17/1

Nota ter advisering, voorleggen uiterlijk 18 maart 2009

* andere onderwerp

* persoonlijke beleidsopvattingen in documenten
opgesteld ten behoeve van intern be raad

Ons kenmerk R&P/RSA/09/6352

* persoonlijke beleidsopvattingen in documenten
opgesteld ten behoeve van intern beread

Ons kenmerk R&P/RSA/09/6352

* persoonlijke beleidsopvattingen in documenten
opgesteld ten behoeve van intern beraad

Ons kenmerk R&P/RSA/09/6352

* persoonlijke beleidsopvattingen in documenten
opgesteld ten behoeve van intern beraad

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'C.M. Neefjes'. The signature is written in a cursive style and is positioned above a horizontal line that extends across the page.

(C.M. Neefjes)

Bijlage(n):

Rapport 'Geloof jij dat je betrokken bent?'

Projectvoorstel 'Werk voor iedereen' met nota en aanbiedingsbrieven

Nota R&P/RSA/09/2944

Ons kenmerk R&P/RSA/09/6352

Toelichting

Ad 1. Het Landelijke Informatiesysteem Schulden (LIS)

~~Wat is het LIS~~ In april vorig jaar is het Landelijk Informatiesysteem Schulden (LIS) door marktpartijen opgericht. Met het LIS is een uitbreiding van schuldenregistratie mogelijk geworden waardoor de kredietwaardigheidstoets kan worden verbeterd. Dit is een belangrijk instrument om te voorkomen dat mensen door een te hoge schuldenlast in een problematische schuldensituatie komen. Het kabinet heeft dit initiatief ondersteund en de Tweede Kamer hiervan herhaaldelijk op de hoogte gesteld.

In het systeem zullen achterstanden van betaling van consumenten worden geregistreerd. In eerste instantie zullen achterstanden van betaling in huur, energie en bij de Sociale Dienst worden geregistreerd. Op dit moment wordt het systeem gebouwd. Een begeleidingscommissie begeleidt de bouw van het LIS.

Wat is de rol van het Leger des Heils (LdH) bij het LIS?

Het LdH is één van de initiatiefnemers van het LIS. Het directe belang van het LdH bij het LIS is niet zo groot, maar de bemoeienis met het LIS is meer vanuit een maatschappelijke betrokkenheid bij de mensen in een kwetsbare situatie.

Wat is het probleem?

Het College bescherming Persoonsgegevens (CBP) heeft in zijn Zienswijze geconcludeerd dat het LIS niet voldoet aan de wettelijke eisen die de Wet bescherming persoonsgegevens (WBP) aan de verwerking van persoonsgegevens stelt. De bezwaren zijn bezwaren over de doelomschrijving, de criteria voor opname van gegevens en de criteria voor deelname aan het LIS.

* persoonlijke beleidsopvattingen in documenten opgesteld ten behoeve van intern beraad

Nota

Aan Staatssecretaris

Directie/steller Directie Relatiebeheer, Uitvoeringsontwikkeling en
Aansturing/drs. T.I. Schlundt Bodien
Doorkiesnummer 070 333 57 80

Ons kenmerk RUA/UO/09/7371
Datum 26 maart 2009

Onderwerp Kennismaking met voorzitter CBP

Akkoord SG/DG ²²⁷/₃

<klik hier>

* ander onderwerp

Beleidsmedewerker,

(drs. T.I. Schlundt Bodien)

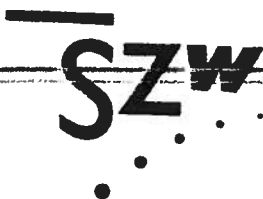

Ons kenmerk RUA/UO/09/7371

Geannoteerde bespreekpunten ten behoeve kennismakingsgesprek met de voorzitter van het CBP, d.d. 1 april 2009, bij het CBP.

1. Landelijk Informatiesysteem Schulden (LIS)

*ander onderwerp

Ons kenmerk RUA/UO/09/7371

1. Landelijk Informatiesysteem Schulden (LIS)

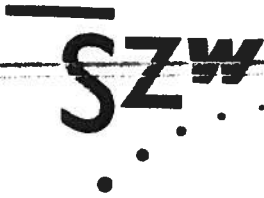
Aanleiding

~~CBP heeft onlangs geconcludeerd dat het LIS niet voldoet aan de wettelijke eisen.~~

* persoonlijke beleidsopvattingen in documenten opgesteld ten behoeve van intern beraad

Achtergrondinformatie

In april 2008 vorig jaar is het Landelijk Informatiesysteem Schulden (LIS) door marktpartijen opgericht. Met het LIS is een uitbreiding van schuldenregistratie mogelijk geworden waardoor de kredietwaardigheidstoets kan worden verbeterd. Dit is een belangrijk instrument om te voorkomen dat mensen door een te hoge schuldenlast in een problematische schuldensituatie komen. Het kabinet heeft dit initiatief ondersteund en de Tweede Kamer hiervan herhaaldelijk op de hoogte gesteld. Op dit moment wordt het systeem gebouwd. Een begeleidingscommissie begeleidt de bouw van het LIS. Het heeft een ontwerp voor het LIS bij het CBP ingediend.

Ons kenmerk RUA/UO/09/7371

Het LIS en het CBP

- Het College bescherming Persoonsgegevens (CBP) heeft in zijn Zienswijze (zie bijlage 1) geconcludeerd dat het LIS niet voldoet aan de wettelijke eisen die de Wet bescherming persoonsgegevens (WBP) aan de verwerking van persoonsgegevens stelt. De bezwaren zijn bezwaren over de doelomschrijving, de criteria voor opname van gegevens en de criteria voor deelname aan het LIS. ¹

* persoonlijke beleidsopvattingen in documenten opgesteld ten behoeve van intern beraad

→ (1) 11-2009
TEA

VERTROUWELIJK
Staatssecretaris

[Handwritten signature]
27/09

Directie Re-integratie en
Participatie
Afdeling Re-integratie
Specifiek en Activering
Contactpersoon
mr. M. Oosterom
T 070 333 52 32
MOosterom@minszw.nl

nota

Vervolg overleg met schuldeisers over vrijwillig
moratorium

Datum
26 juni 2009
Onze referentie
R&P/RSA/2009/13044

Akkoord SG/DG *[Handwritten initials]*

Nota ter beslissing, afdoen uiterlijk 2 juli 2009

**ander onderwerp*

2. Het belang van het LIS en de in dat kader te ontwikkelen activiteiten
Tijdens de bijeenkomst kwam ook het belang van het Landelijk Informatiesysteem
Schulden (LIS) aan de orde en de mogelijkheid om ook 'ervaringsdeskundigen'
het belang van het LIS bij het College bescherming persoonsgegevens (CBP) te
laten bepleiten. In dat verband kwam de mogelijkheid aan de orde om deze

'ervaringsdeskundigen' te laten deelnemen aan overleg dat binnenkort met het CBP zou plaatsvinden.

* persoonlijke beleidsopvattingen in documenten opgesteld ten behoeve van intern beraad

De brief waarin u de TK informeert over de voortgang op een aantal onderwerpen rondom schuldhelpverlening, waaronder het LIS is inmiddels in concept aan u voorgelegd (R&P/RSA/2009/14525)/14686).

* persoonlijke beleidsopvattingen in documenten opgesteld ten behoeve van intern beraad

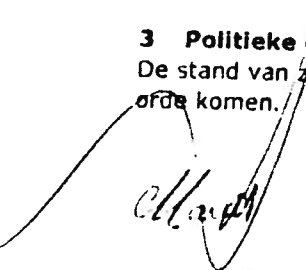
Naar aanleiding van het toezenden van het jaarverslag van het CBP heeft u destijds de vraag gesteld of in het jaarverslag nog iets was opgenomen over het LIS. Dat was inderdaad het geval; het CBP rapporteert over zijn negatieve zienswijze op het eerste ontwerp protocol LIS. Gelet op de nieuwe ontwikkelingen rondom het LIS, biedt het jaarverslag op dit moment geen aanleiding om een reactie richting CBP te geven.

2 Beslispunten en Beslistermijn

In vervolg op onderdeel 2 van de nota instemmen met het in eerste instantie afwachten van de reactie van het CPB op de brief van het LIS.

3 Politieke gevoelheden

De stand van zaken bij het LIS zal zeker in het volgende AO over schulden aan de orde komen.

mr. M. Oosterom
Senior beleidsmedewerker

Vergaderjaar 2006–2007

24 515

Preventie en bestrijding van stille armoede en sociale uitsluiting

Nr. 97

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 28 september 2006

Inleiding

Dit voorjaar heb ik bij verschillende gelegenheden met uw Kamer van gedachten gewisseld over het armoedebeleid van het Kabinet, en in het bijzonder over de inzet van het Kabinet om schuldenproblematiek te voorkomen en bestrijden. Naar aanleiding van deze overleggen zijn een aantal moties door uw Kamer aangenomen, en bovendien heb ik van mijn kant uw Kamer een aantal toezeggingen gedaan. Met deze brief wil ik u dan ook op de hoogte stellen van de wijze waarop ik invulling heb gegeven en op korte termijn zal geven aan genoemde moties en toezeggingen. Daarnaast wil ik stil staan bij een aantal nieuwe initiatieven op het terrein van de schuldenproblematiek zoals deze door mij zijn opgepakt. De brief beoogt niet een compleet beeld te schetsen van wat er Rijksbreed op het terrein van de schuldenproblematiek gebeurt. In het kader van de bestuurlijke conferentie schuldenproblematiek waar ik later in deze brief verder op in ga, wordt een inventarisatie gemaakt van alle lopende initiatieven en alle aanvullende initiatieven op het terrein van de schulden. Dit overzicht zal ik uw Kamer zo spoedig mogelijk na afronding van de vervolgcferentie (voorzien dit najaar) doen toekomen, en is dan te beschouwen als een actualisatie van de interdepartementale nota «Het rijk rond schulden» die november 2005 aan uw Kamer is aangeboden.

Het Nationaal Actieplan ter bestrijding van armoede en bevordering van participatie (NAP), dat naar verwachting eind september als onderdeel van het Nationaal Strategierapport Sociale Bescherming en Insluiting aan uw Kamer wordt aangeboden, is te beschouwen als de overkoepelende agenda rondom de armoede- en schuldenproblematiek.

Ik ga eerst in op activiteiten die ik heb ondernomen in het kader van probleemanalyse. Vervolgens komen de activiteiten gericht op preventie en curatie van schuldenproblematiek aan de orde. Ik sluit af met een procedurele benadering van het vraagstuk of een wettelijk kader voor de minnelijke schuldhulp gewenst is.

A. Probleemanalyse

In de samenleving bestaan allerlei beelden over armoede- en schuldenproblematiek. Ik hecht er waarde aan om deze beelden te toetsen aan feiten, en heb daarom rondom diverse thema's nader onderzoek uitgezet of verkenningen in het veld uitgevoerd. Alleen op grond van feiten kunnen gerichte oplossingen worden gevonden. Zo heeft het kabinet in het kader van het NAP 2006 een heel scala aan maatschappelijke organisaties geraadpleegd om van hen te horen welke problemen rond schulden en armoede het meest urgent zijn en welke oplossingen daarvoor nodig zijn. Daarnaast zijn er specifieke onderzoeken en verkenningen uitgevoerd rondom de schuldenproblematiek. Hier ga ik nader op in:

Bestuurlijke conferenties schulden

Op het terrein van schuldenproblematiek zijn er al veel bestaande initiatieven. Vanuit mijn coördinerende rol wil ik goed zicht krijgen op wat er allemaal loopt en weten welke knelpunten er zijn, om daarmee gerichte aanvullende acties te kunnen benoemen. Om de schuldenproblematiek zo goed mogelijk aan te kunnen pakken is het daarbij van belang om een breed draagvlak te hebben in de uitvoering, en waar nodig vertrouwen tussen de betrokken partijen te versterken. Vandaar dat ik op 26 juni jl. met een groot aantal bestuurders uit het veld gesproken heb over de schuldenproblematiek. Vertegenwoordigd waren onder meer gemeenten, schuldhulpverleners, schuldeisers als energiebedrijven, woningbouwverenigingen en thuiswinkelorganisaties, kredietverstrekkers en betrokken departementen. Concreet resultaat van de conferentie was dat er breed gedeelde opvattingen bestonden over de ernst van de problematiek, en over de noodzaak om tot een gecoördineerde aanpak te komen. Op de conferentie is de afspraak gemaakt dat de deelnemers in vier thematische werkgroepen nader uitwerken welke initiatieven lopen, wat er aan nieuwe initiatieven opgepakt wordt en welke drempels hiertoe geslecht moeten worden. Daarbij gaat het om de volgende themagroepen:

Preventie, Schuldeisers, Schuldhulpverlening en Samenwerking.

SZW ondersteunt gezamenlijk met de andere betrokken departementen dit traject. In de maanden september en oktober gaan de themagroepen aan de slag. De resultaten worden vervolgens weer teruggelegd op bestuurlijk niveau tijdens een vervolgconferentie later dit najaar.

In samenhang met dit traject organiseer ik in oktober regionale werkbijeenkomsten. Tijdens deze bijeenkomsten op het regionale en lokale niveau zal de vraag centraal staan hoe elke organisatie samen met de andere deelnemers kan bijdragen aan het voorkomen respectievelijk beperken van schulden- en armoedeproblematiek. Met deze regionale werkbijeenkomsten los ik ook mijn toezegging aan uw Kamer in die ik naar aanleiding van de klantenanalyse van voedselbanken heb gedaan, om met hulpverleners het gesprek aan te gaan over de mogelijkheden om onderbenutting van inkomensvoorzieningen en hulpverlening te beperken.

Ook zal ik dit najaar samen met de Minister van Justitie het initiatief nemen om te starten met een zogenaamd Arrondissementaal Schuldhulpberaad (ASB). Op 19 juni jl. is door het bureau Wsnp van de Raad voor Rechtsbijstand te Den Bosch een expertmeeting «aansluiting minnelijk en wettelijk schuldhulptraject» georganiseerd, waarbij experts uit zowel het wettelijke als het minnelijke traject aanwezig waren. Hieruit bleek het nut en de wens van een structureel overleg tussen de regionale partners in de schuldhulpketen (bewindvoerders Wsnp en insolventierechters voor het wettelijke traject, gemeentelijke kredietbanken en schuldhulpverleners voor het minnelijke traject). Door middel van afstemming van beleid in de

keten van schuldhulpverlening kan de integrale schuldhulp verder worden bevorderd, waarmee kwaliteitswinst kan worden geboekt.

*Verkenning krachtenveld minnelijke schuldhulpverlening (bijlage 1)*¹

Op 23 maart jl. heb ik u tijdens het Algemeen Overleg over de nota Rijk rond schulden aangekondigd in beeld te brengen waar de knelpunten en spanningen rondom de minnelijke schuldhulpverlening liggen. De aanleiding hiervoor waren berichten over niet adequaat functionerende minnelijke trajecten schuldhulpverlening. De bevindingen en conclusies zijn door onderzoeksbureau EIM opgesteld aan de hand van interviews met vertegenwoordigers van organisaties die betrokken zijn bij de minnelijke schuldhulpverlening en de Nederlandse Vereniging voor Banken (NVB). Daarnaast is gebruik gemaakt van bestaand (onderzoek)materiaal.

Uit de verkenning blijken onder meer de volgende hoofdpunten:

- a) Minnelijke schuldhulpverlening wordt door alle benaderde partijen als een waardevolle vorm van hulpverlening gezien. Vooral omdat aandacht wordt besteed aan de persoonlijke aspecten van de schuldenaar naast de financiële problemen. Verder zijn partijen het er over eens dat een schuldenaar na verloop van tijd weer schuldevrij moet zijn en volwaardig moet kunnen functioneren.
- b) In schijnbare tegenstelling tot bovengenoemd punt is de meerwaarde van het minnelijke traject (bemiddeling en sanering) ten opzichte van een Wsnp-traject niet voor alle partijen even sterk aanwezig. In individuele gevallen van schuldenaren speelt vaak mee dat de Wsnp naar mening van betrokken partijen meer zekerheid biedt. Ook voor gemeenten hebben minnelijke trajecten niet altijd meerwaarde. Allereerst zijn minnelijke trajecten vaak kostbaar en bovendien is het vertrouwen van de schuldeisers in het minnelijke traject voor een groot deel afhankelijk van het succes van de hulpverlening. Gemeenten blijken daarom rekening te houden met de slagingskans van een minnelijke regeling bij de beoordeling of een minnelijk traject wordt ingezet voor een cliënt.
- c) Als knelpunt wordt verder door alle partijen de toename van het beroep op schuldhulpverlening genoemd.

Een totaaloverzicht van de knelpunten en oplossingsrichtingen staan in hoofdstuk 4 van het bijgevoegde rapport *Krachtenveld minnelijke schuldhulpverlening*. De oplossingen die door verschillende partijen zijn aangedragen worden meegenomen in de activiteiten rondom de bestuurlijke conferentie schulden. Op een aantal voorgestelde oplossingen wordt al actie ondernomen (o.a. verzwaren toelatingseisen Wsnp zodat het minnelijke traject in meer gevallen weer de functie van voorportaal krijgt, een centrale schuldenregistratie, certificering en faciliteren van gemeenten). In het rapport is conform mijn toezegging aandacht gegeven aan het voorstel van de NVB/VFN over schuldregelingsbeslag. Gebleken is dat NVB/VFN het voorstel vooralsnog in beraad houdt.

Lopende onderzoeken

Momenteel zijn er twee onderzoeken gerelateerd aan schuldenproblematiek die door vertraging nog niet zijn afgerond. Het gaat daarbij onder andere om het onderzoek naar het aantal huishoudens met een problematische schuldsituatie. Naar aanleiding van het IVA-onderzoek uit 2004 is er vanuit uw Kamer de vraag gekomen om een herhaling van het onderzoek met gebruik van de definitie van problematische schulden zoals deze door de NVVK wordt gehanteerd. Het onderzoek is vertraagd doordat de definitie zoals die in het veld wordt gebruikt moeilijk te operationaliseren bleek in de vragenlijsten aan respondenten. In essentie komt dat doordat in de praktijk een uitgebreide intake nodig is, waarbij vaak grondig moet worden doorgevraagd om vast te stellen of iemand in een problematische schuldsituatie verkeert. Momenteel wordt geanalyseerd

¹ Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer Rapport Krachtenveld minnelijke schuldhulpverlening.

welke cijfers betrouwbaar genoeg zijn om in het rapport op te nemen. Ik verwacht de resultaten tweede helft oktober aan uw Kamer te kunnen sturen.

Behalve voor bovengenoemd onderzoek geldt ook voor het onderzoek naar de omvang van niet-gebruik van voorzieningen dat onder verantwoordelijkheid van het SCP wordt uitgevoerd dat meer tijd nodig is dan voorzien om het af te ronden. Door de technische complexiteit van het onderzoek komen de onderzoeksresultaten niet eerder dan in december beschikbaar. Het SCP heeft u hierover in april jl. geïnformeerd en voorzien van een werkdocument.

B. Activiteiten gericht op preventie en curatie van schuldenproblematiek

Tegengaan niet-gebruik

Een van de manieren waarop (het verder oplopen van) schulden voorkomen kan worden is ervoor te zorgen dat meer mensen gebruik maken van de regelingen waarop zij recht hebben. Momenteel werken verschillende partijen aan het tegengaan van niet-gebruik, o.a. door voorlichting, bestandskoppeling, vereenvoudiging van aanvraagprocedures en ondersteuning bij aanvraagprocedures. In het NAP 2006 worden deze acties meer gedetailleerd weergegeven. Voorts heeft het Kabinet het voornemen om met verschillende partners (VNG, Divosa en maatschappelijk middenveld) te overleggen over aanvullende acties voor het tegengaan van niet-gebruik, conform de motie terzake van de leden Mosterd en Koşer-Kaya. Hier worden te zijner tijd de conclusies uit het SCP-onderzoek naar niet-gebruik bij betrokken. Bij het terugdringen van niet-gebruik speelt uiteindelijk ook de eigen verantwoordelijkheid van de rechthebbende een belangrijke rol. Uiteindelijk maken mensen zelf de keuze om wel of niet gebruik van een regeling te maken.

Schuldenregistratie

Dit voorjaar heeft een aantal partijen op initiatief van de DSB-bank, het Leger des Heils en de gemeente Tilburg een intentieverklaring ondertekend waarbij wordt gestreefd naar een centrale schuldenregistratie naast de al bestaande kredietregistratie van het BKR. Vanuit de deelnemende partijen is een werkgroep bezig met een verkenning van de mogelijkheden. De rijksoverheid is hierin geen partij, maar het Ministerie van Financiën wordt wel geïnformeerd over de voortgang. Met het oog op een toezegging die ik uw Kamer heb gedaan, heb ik mij ervan vergewist dat ook het College Bescherming Persoonsgegevens betrokken is bij de verkenning, dit met het oog op de privacyaspecten.

Uitvoering amendement Noorman-den Uyl

In het kader van het amendement Noorman-den Uyl (Kamerstukken II, 2005/06, 30 300 XV, nr. 39) is een aantal maatregelen getroffen. Het grootste onderdeel daarvan is de publicatie van de *Tijdelijke subsidie-regeling schuldhelpverlening 2006*. Gemeenten kunnen op grond van deze regeling tot 1 oktober a.s. een subsidieaanvraag indienen. Het beschikbare budget wordt verdeeld onder de gemeenten die subsidie aanvragen op basis van het aantal huishoudens dat tot de 40% laagste besteedbare inkomens behoort. De subsidieregeling biedt gemeenten de ruimte voor maatwerk. De ene gemeente zal vooral inzetten op preventie (b.v. voorlichting via scholen) terwijl de andere gemeente de middelen zal inzetten voor het wegwerken van wachtlijsten. En wellicht trekt de regeling weer andere gemeenten over de streep om bijvoorbeeld budgetbegeleiding in haar aanbod op te nemen.

Daarnaast is gestart met een Europese aanbesteding voor een meerjarige voorlichtingscampagne schulden (2006–2009). Streven is om deze campagne in december van start te laten gaan. De campagne biedt de ruimte voor aandacht aan specifieke doelgroepen, bijvoorbeeld jongeren.

Tot slot wordt door het Ministerie van Financiën het platform financiële geschuldheid in het leven geroepen, met als doel het financiële inzicht van de Nederlandse burgers te vergroten. Hierin zullen niet alleen partijen uit de publieke sector maar ook juist marktpartijen participeren. De minister van Financiën zal uw Kamer hier nader over informeren. Met betrekking tot de verdere meerjarige inzet n.a.v. het amendement van mevrouw Noorman-den Uyl wil ik het traject van de bestuurlijke conferentie gebruiken (themagroepen en regionale werkbijeenkomsten) om daar verder richting aan te geven.

Bevoorschotting

Om te voorkomen dat mensen na het indienen van een aanvraag voor een uitkering in (verdere) financiële problemen komen doordat de daadwerkelijke toekenning te lang op zich laat wachten, heb ik een wetsvoorstel bij uw Kamer ingediend op grond waarvan in de WWB wordt gereguleerd dat gemeenten verplicht zijn om binnen 4 weken na de datum van de uitkeringsaanvraag een voorschot te verstrekken zolang het recht op uitkering nog niet is vastgesteld. Over de behandeling van uitkeringsaanvragen door het UWV heeft de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid uw Kamer 20 juni jl. en 25 augustus jl. per brief geïnformeerd.

Samenwerking op lokaal en regionaal niveau

Zoals ik u al heb aangegeven zal ik dit najaar een aantal regionale werkbijeenkomsten beleggen om een extra impuls te geven aan de samenwerking tussen relevante partijen in de regio en op lokaal niveau. Overigens heb ik bij werkbezoeken die ik voor de zomer heb afgelegd in het kader van het armoedebeleid gemerkt dat er al heel veel gemeenten zijn die een behoorlijke slag hebben gemaakt op dit terrein. Wat dat betreft is het onderling uitwisselen van ervaringen en aanpak tussen gemeenten zeer waardevol. Waar mogelijk faciliteer ik die gemeentelijke samenwerking door onder meer het organiseren van bijeenkomsten, het opnemen van goede voorbeelden in de verzamelbrieven aan gemeenten, een toegankelijke projectenbank, de opzet van het WWB Innovatieprogramma 2006 en het faciliteren van handreikingen (bv. «Gemeentelijk armoedebeleid» en «Integrale schuldhulpverlening»).

Ook uit veel collegeprogramma's blijkt een proactieve benadering van armoede- en schuldenproblematiek. Als het gaat om het leveren van maatwerk zijn het inderdaad de gemeenten die aan zet zijn. In mijn ontmoetingen met gemeenten, waaronder ook in een bestuurlijke setting in het kader van bestuurlijke overleggen met de VNG en de bestuurlijke conferentie schulden, heb ik voor de volgende onderwerpen die op het terrein van de gemeentelijke verantwoordelijkheid liggen, bijzondere aandacht gevraagd:

- a) samenwerking tussen energiebedrijven en gemeenten (conform motie Verburg c.s. 82);
- b) samenwerking tussen woningbouwcorporaties en gemeenten (conform motie Verburg c.s. 83);
- c) budgetbegeleiding (conform mijn toezegging);
- d) terugdringen niet-gebruik (conform mijn toezegging);

Met het oog op beide moties zal het verdere traject van de bestuurlijke conferentie worden gebruikt om de genoemde samenwerking verder vorm te geven, waar mogelijk in de vorm van bestuurlijke afspraken. Essentieel is het dat de intenties die op bestuurlijk niveau zijn uitgesproken worden verzilverd in een lokale en regionale aanpak. In de regionale werkbijeenkomsten die ik in oktober afleg zal ik ook echt aandringen op het sluiten van lokale en regionale allianties. Ik onderstreep het grote belang hiervan omdat een tijdige signalering van betalingsachterstanden aan gemeenten problematische schuldensituaties, huisuitzettingen en energieafsluitingen kan voorkomen.

Certificering in de schuldhulpverlening

Ik heb u toegezegd om voor 1 oktober een beeld te geven of vrijwillige certificering in de schuldhulpverlening haalbaar is. Hiertoe heeft het Nederlands Normalisatieinstituut (NEN) een verkenning uitgevoerd in de betreffende branche. Het NEN komt tot de conclusie dat certificering haalbaar zou moeten zijn, in het bijzonder op het niveau van personen (gecertificeerde schuldhulpverleners) en op procesniveau (b.v. schuldregeling). SZW zal in samenspraak met het Ministerie van Economische Zaken betrokken partijen bijeenroepen om de uitkomsten van het NEN te bespreken en om het vervolgtraject door te nemen. Ik verwacht dat deze bijeenkomst begin november kan worden belegd. Als blijkt dat alle betrokken partijen inderdaad de stap naar certificering willen maken zal ik op mijn beurt bezien hoe ik dit proces verder kan faciliteren.

C. Wettelijk kader minnelijke schuldhulpverlening

Mevrouw Noorman-den Uyl heeft een motie ingediend waarin zij het kabinet vraagt om een wettelijk kader te verschaffen aan het minnelijke traject (motie Noorman-den Uyl c.s.74). Het al dan niet uitwerken van deze motie hangt nauw samen met de kabinetsreactie op het voorontwerp voor een nieuwe insolventiewet, zoals deze wordt voorgesteld door de Commissie Kortmann. Al is het eindadvies nog niet bekend, het is wel duidelijk dat in dit voorontwerp een nieuwe verhouding tussen het wettelijke en minnelijke traject is voorzien. Mijn toezegging om na het openbaar worden van het voorontwerp van de Commissie Kortmann met de VNG te praten over een wettelijke inkadering van de minnelijke schuldhulpverlening houd ik met het oog hierop vooralsnog aan. Gelet op de beperkte tijd die dit Kabinet rest, acht ik het waarschijnlijk dat ik het inlossen van deze toezegging zal moeten overlaten aan mijn ambtsopvolger.

De Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
H. A. L. van Hoof

Vergaderjaar 2008–2009

24 515

Preventie en bestrijding van stille armoede en sociale uitsluiting

Nr. 156

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 15 juli 2009

Tijdens het AO over schuldenproblematiek d.d. 2 april 2009 (Kamerstuk 24 515, nr. 149) heb ik u toegezegd u van de voortgang op een aantal onderwerpen rondom de schuldenproblematiek op de hoogte te houden. Met mijn brieven van 5 juni (TK, 2008–2009, 24 515, nr. 152) en 19 juni 2009 (TK, 2008–2009, 24 515, nr. 153) heb ik u al uitvoerig geïnformeerd over het wettelijk kader voor de gemeentelijke schuldhelpverlening en over de maatregelen die het kabinet neemt om extra aandacht te geven aan het voorkomen en het oplossen van problematische schuldsituaties vanwege de economische crisis.

In deze brief informeer ik u over een aantal onderwerpen. Ik stuur u deze brief mede namens de minister van Financiën en de minister van Justitie.

Moratorium

In de afgelopen periode heb ik overleg gehad met een groot aantal (koepels van) schuldeisers en met de VNG. Uit deze overleggen is mij gebleken dat deze partijen bereid zijn om in overleg te gaan over een convenant over een moratorium. Ik beschouw dit als een positief signaal waaruit blijkt dat deze partijen bereid zijn te investeren in een effectievere minnelijke schuldhelpverlening. Ik zal nu het initiatief nemen om het overleg tussen de belangrijkste (koepels van) schuldeisers en de VNG op gang te brengen.

Aanbestedingsprocedureschuldhelpverlening

Tijdens het Algemeen overleg op 2 april is door uw Kamer gevraagd aandacht te besteden aan (complexe) aanbestedingsprocedures. Daarbij is toegezegd om met de VNG te overleggen of het mogelijk is te komen tot standaardafspraken voor aanbestedingsprocedures. Dit overleg heeft plaatsgevonden. Er is op grond van een onderzoek dat De Stadsbank Midden Nederland in 2007 heeft laten uitvoeren informatie beschikbaar

over gevallen waarbij aanbesteden verplicht is, en welke voorwaarden daarbij gelden. Het onderzoek is te downloaden van de website van de Stadsbank. Hierop is tevens een voorbeeld-bestek te vinden en kan een brochure over inkopen en aanbesteden aangevraagd worden. De VNG zal via een aantal kanalen (website, nieuwsbrieven) gemeenten wijzen op het beschikbare materiaal.

Beheerrekeningen

In het Algemeen Overleg op 2 april 2009 is de vraag gesteld of zogenaamde «beheerrekeningen» een rol kunnen spelen in de minnelijke schuldhulpverlening. Schuldhulpverleners kunnen problemen onderkennen indien schuldeisers beslag leggen op de tegoeden op de schuldhulprekeningen van hun cliënten. Deze rekeningen staan op naam van de cliënt en hebben niet de aparte status die nodig is om de tegoeden te vrijwaren van beslag, zoals bijvoorbeeld bij een zogenaamde kwaliteitsrekening wel het geval is. Een kwaliteitsrekening is een rekening met een aparte status. Schuldhulporganisaties kunnen deze aanvragen. Ze worden alleen verkregen na ontheffing van De Nederlandse Bank (DNB). DNB verleent de ontheffing alleen onder stringente voorwaarden, omdat men in feite met een beheerrekening aan het «bankieren» is en dat vraagt een strikt toezicht. De kwaliteitsrekening zelf stelt namelijk geen stringente voorwaarden voor het gebruik. De enige waarborgen voor een zorgvuldig gebruik zijn de toets, de eventuele ontheffing en het toezicht door DNB. Terughoudendheid is ook geboden, omdat bovendien gelden onttrokken worden aan de verhaalsmogelijkheid van schuldeisers. Dit vormt een inbreuk op de principiële regel dat een schuldeiser zich bij wanbetaling met alle rechtsmiddelen mag verhalen op de schuldenaar (artikel 3: 276 Burgerlijk Wetboek). Beslaglegging kan en moet niet onmogelijk worden gemaakt; het is een reëel middel om de nakoming af te dwingen van een vorderingsrecht. Een kwaliteitsrekening is overigens geen garantie dat beslaglegging voorkomen wordt. Voordat de gelden op de kwaliteitsrekening worden gestort, kan de schuldeiser van zijn recht gebruik maken om beslag te leggen op bijvoorbeeld het loon (bij de werkgever) of op een uitkering.

Een uitzondering op deze hoofdregel van verhaal wordt geboden door de Wet Schuldsanering Natuurlijke personen (Wsnp), speciaal voor een situatie als deze. Want als een schuldeiser niet mee wil werken aan een buitengerechtigd (minnelijk) schuldhulpverleningstraject, omdat hij bijvoorbeeld niet accoord gaat met de aangeboden schikking en beslag blijft leggen op de tegoeden van de schuldenaar, dan is een minnelijk traject niet mogelijk. De schuldhulpverlener en schuldenaar kunnen dan een verzoek om toelating tot de Wet schuldsanering natuurlijke personen (Wsnp) indienen bij de rechter, omdat het immers onmogelijk is gebleken om de schulden op minnelijke wijze te regelen. Zodra de rechter de schuldsanering uitspreekt vervallen (op grond van artikel 301 lid 3 van de Faillissementswet) alle gelegde beslagen. Bewindvoerders in het wettelijke traject staan onder rechterlijk toezicht en hebben wél de beschikking over de kwaliteitsrekening. Alle gelden die in de Wsnp door de schuldenaar onder toezicht van de bewindvoerder gespaard worden komen (uiteindelijk) ten gunste van alle schuldeisers. In feite is er tijdens een Wsnp-traject sprake van een geheel beslag, waarmee voorkomen wordt dat de ene schuldeiser zich met het leggen van een individueel beslag bevoordeelt ten opzichte van andere schuldeisers die ook iets te vorderen hebben. In het traject van de Wsnp vervallen de beslagen die zijn gelegd en is er een beheerrekening die vrij is van beslag.

Toegang tot een bankrekening

In het Algemeen Overleg van 2 april 2009 heeft uw Kamer gewezen op signalen waaruit blijkt dat het voor mensen met schulden bij aanvang van een schuldhulpverleningstraject soms moeilijk is naast hun reguliere, geblokkeerde rekening een nieuwe, werkende rekening bij banken te openen.

Sinds 2001 bestaat het convenant over het pakket primaire betaaldiensten. De banken die dit convenant hebben ondertekend hebben hiermee afgesproken dat iedere meerderjarige met een vaste woon- of verblijfplaats in Nederland en wiens identiteit conform de Wet ter voorkoming van witwassen en financiering van terrorisme (WWFT) kan worden vastgesteld, de beschikking moet hebben over een werkende (niet-geblokkeerde) bankrekening. Op deze rekening is geen roodstand mogelijk. Als een klant een geblokkeerde rekening bij een bank heeft, moet hij de aanvraag voor een zogenoemde basisbankrekening volgens het convenant indienen bij diezelfde bank. Deze aanvraag wordt dan door die bank in behandeling genomen. Voor eventuele vragen of problemen die in de praktijk opkomen bij de aanvraag van een basisbankrekening, kan men zich wenden tot de Nederlandse Vereniging van Banken.

Stand van zaken rondom het Landelijk Informatiesysteem Schulden (LIS)

Op 27 mei 2009 heeft de begeleidingscommissie van het LIS een aangepast «Protocol LIS ter voorkoming van problematische schulden» alsmede een daarbij behorende toelichting toegezonden naar het ministerie van Financiën. In dit aangepaste protocol heeft de begeleidingscommissie van het LIS ernaar gestreefd om in belangrijke mate tegemoet gekomen aan de bezwaren van het College Bescherming Persoonsgegevens (CBP) en heeft ingezet om het protocol van het LIS zo aan te passen, dat het beter voldoet aan de vereisten van de Wet Bescherming Persoonsgegevens. Het CBP heeft namelijk eerder in zijn «Zienswijze LIS» naar aanleiding van een eerder protocol geconcludeerd dat het LIS niet voldoet aan de vereisten van de Wet bescherming persoonsgegevens.

De LIS-partners hebben 24 juni 2009 het aangepaste protocol naar het CBP verstuurd met het verzoek of het CBP het Landelijk Informatiesysteem Schulden opnieuw wil toetsen aan de Wet bescherming persoonsgegevens. Daarnaast heeft het Ministerie van Financiën het CBP geïnformeerd hoe Financiën het LIS zal opnemen in de toelichting van artikel 4:32 Wet financieel toezicht (Wft). Deze toevoeging in de Wft zal meelopen met een wetswijziging in het kader van de implementatie van de Richtlijn Consumentenkrediet (zie hieronder).

Implementatie richtlijn consumentenkrediet

De consultatie van het wetsvoorstel tot wijziging van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek en de Wet op het financieel toezicht (Wft) ter implementatie van richtlijn nr. 2008/48/EG inzake kredietovereenkomsten voor consumenten is onlangs gestart. Op 4 juni 2009 is deze conceptwettekst ter consultatie aangeboden. De consultatietermijn is zes weken en loopt t/m 17 juli 2009. Gestreefd wordt naar inwerkingtreding medio 2010. De voorgestelde wijzigingen in Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek hebben betrekking op de informatie en rechten betreffende kredietovereenkomsten (o.a. de inhoud van de overeenkomst, het herroepingsrecht, vervroegde aflossing, en overdracht van rechten). De voorgestelde wijzigingen in de Wft hebben betrekking op de kredietreclame, de precontractuele informatie en de kredietwaardigheidstoets. De regels met betrekking tot

kredietreclame en precontractuele informatie worden nader uitgewerkt in het Besluit gedragstoezicht financiële ondernemingen (Bgfo).

Stand van zaken actualisering Pandhuishet

In het wetsvoorstel tot actualisatie van de regelgeving voor pandhuizen zal naast aandacht voor de kredietvergoeding die aanbieders van pandkrediet in rekening mogen brengen, de minimale beleentermijn en de informatie die aan consumenten moet worden verstrekt ook worden voorzien in onafhankelijk toezicht op pandhuizen.

Om te komen tot het meest effectieve toezichtmodel voor pandhuizen zijn in de afgelopen periode verschillende toezichtmodellen bekeken en ook besproken met de betrokken toezichthouders. De uitkomst is dat het voor de hand ligt het toezicht op pandhuizen onder te brengen bij de Consumentenautoriteit. De invulling van het toezicht zal worden meegenomen in het wetsvoorstel.

Aan u is toegezegd dat de herziening van de Pandhuishet per medio 2010 in werking zal treden. Medio 2010 zal echter niet worden gehaald omdat het bepalen van het meest geschikte toezichtmodel meer tijd in beslag heeft genomen dan voorzien. Wel is het streven om het wetsvoorstel nog deze kabinetsperiode in werking te laten treden.

De staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
J. Klijnsma

Vergaderjaar 2007–2008

24 515

Preventie en bestrijding van stille armoede en sociale uitsluiting

Nr. 140

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID EN DE MINISTER VAN FINANCIËN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 15 september 2008

In onze brief van 19 oktober 2007¹ hebben wij u namens het kabinet op de hoogte gebracht van onze ambities op de thema's voorkomen van overkreditering en problematische schulden en het effectief oplossen van schuldensituaties. Uitgangspunt van kabinetsbeleid is het voorkomen en wegnemen van drempels die participatie in gevaar brengen of zelfs belemmeren. Het kabinet vindt het uit sociaal oogpunt niet aanvaardbaar en economisch niet verantwoord dat mensen buiten de samenleving staan. Om deze reden investeert het kabinet in maatregelen om de participatie van burgers te vergroten. Arbeidsparticipatie staat daarbij voorop, betaald werk biedt mensen immers inkomens, een gevoel van eigenwaarde én is het beste wapen tegen armoede. Daarnaast stimuleert het kabinet mensen op andere manieren aan de samenleving te laten meedoen, bijvoorbeeld via vrijwilligerwerk en mantelzorg.

Een problematische schuld is een belangrijke belemmerende factor voor (volwaardige) participatie. Om deze reden heeft het kabinet zich een forse ambitie gesteld op het terrein van armoedebestrijding en schulden. Zo wil het kabinet onder meer de wachtlijsten voor de schuldhulpverlening tot een minimum beperken. Het kabinet en gemeenten hebben in het bestuursakkoord, deelakkoord participatie SZW-VNG, afgesproken om de komende kabinetsperiode een extra impuls te geven aan het terugdringen van het aantal huishoudens met problematische schulden. In de kabinetsperiode tot en met 2011 heeft het kabinet € 300 mln. extra uitgetrokken om zijn ambitie op het armoede en schuldenbeleid te ondersteunen.

Het kabinet heeft een groot pakket aan maatregelen genomen. Het voorkomen van problematische schulden staat daarbij voorop. Daar waar problematische schulden niet voorkomen zijn, dienen schuldenaren begeleid te worden in het vinden van oplossingen. De financiële bewustwording wordt vergroot door onder andere voorlichting aan consumenten. Een groot scala aan maatregelen is erop gericht om overkreditering te voorkomen. Verder zijn verschillende maatregelen genomen om de inkomenspositie

¹ Kamerstukken II, 2007–2008, 24 515, nr. 119.

van kwetsbare groepen te versterken en om het niet-gebruik van inkomensondersteunende voorzieningen tegen te gaan. De maatregelen die zich richten op het oplossen van schuldenproblematiek, bestaan uit het stimuleren van de samenwerking tussen relevante partijen en het verbeteren van de effectiviteit van wettelijke en minnelijke schuld-hulpverlening.

Leeswijzer

De brief kent de volgende drie onderdelen. De brief start met het weer-geven van de belangrijkste bevindingen uit het onderzoek naar de effecti-viteit van de gemeentelijke schuldhelpverlening. Deze bevindingen zijn neergelegd in het rapport «Schulden? De gemeente helpt!». Als bijlage 1 treft u het integrale onderzoeksrapport aan.¹ Een totaaloverzicht van de aanbevelingen en de reactie daarop is eveneens als bijlage 2 bij deze brief opgenomen.¹

Met deze brief bieden wij u ook de verkennende studie van de Inspectie Werk en Inkomen (IWI) «Bijstand en schulden» en onze reactie daarop aan. De IWI-rapportage treft u als bijlage 3 bij deze brief aan.¹

Op verschillende momenten in 2007 en 2008 hebben wij u mondeling en schriftelijk nader over het kabinetsbeleid geïnformeerd. In het laatste deel van deze brief brengen wij u, in overeenstemming met de eerder aan uw Kamer gedane toezegging, op de hoogte van de stand van zaken met betrekking tot de uitvoering van aangekondigde maatregelen en de invul-ling aan een aantal toezeggingen en moties. Als bijlage 4¹ bij deze brief treft u de rapportage over de stand van zaken in overzichtsvorm aan.

1. Onderzoek naar de effectiviteit van de gemeentelijke schuldhelpverlening

Het kabinet heeft in 2007 aangekondigd een onderzoek te laten uitvoeren naar de effectiviteit van schuldhelpverlening door gemeenten. Het kabinet heeft de onderzoekers gevraagd om voorkomende knelpunten in de uitvoeringspraktijk die de effectiviteit belemmeren, te inventariseren en aanbevelingen te doen die deze knelpunten oplossen.

Uitkomsten in vogelvlucht

Het onderzoek naar de effectiviteit van schuldhelpverlening door gemeenten begint met een beschrijving van het ideaalbeeld: hoe ziet de ideale wereld van schuldhelpverlening eruit? De onderzoekers hebben zich daarbij in belangrijke mate laten leiden door de uitgangspunten die het kabinet in de brief van 19 oktober 2007 heeft geformuleerd ten aanzien van schuldhelpverlening. Kernachtig samengevat ziet dit ideaalbeeld er als volgt uit: Er is in Nederland een stelsel van schuldhelpverlening dat bestaat uit een minnelijk en een wettelijk traject. Er is een belangrijke rol voor de rijksoverheid voor het functioneren van deze twee trajecten binnen het stelsel. De drie belangrijkste uitgangspunten van dit stelsel zijn:

- o door preventie en maatregelen die zorgvuldige kredietverstrekking waarborgen, is de behoefte aan schuldhelp beperkt;
- o als een schuldensituatie is ontstaan en burgers hebben hulp nodig om uit deze situatie te komen, dan moet voor hen in principe schuld-helpverlening aanwezig zijn;
- o de gemeentelijke schuldhelpverlening biedt integrale oplossingen voor schuldsituaties.

Uit het rapport blijkt dat dit ideaalbeeld nog niet is gerealiseerd. De onder-zoekers stellen vast dat de effectiviteit van schuldhelpverlening door gemeenten op dit moment beperkt is en uiteenloopt van nog geen tien procent tot vijftig procent per gemeente. In ongeveer een kwart van de

¹ Ter inzage gelegd bij het Centraal Infor-matiepunt Tweede Kamer.

gevallen leidt het aanbod van schuldhulpverlening tot een oplossing. Belangrijke factoren die de verschillen in effectiviteit *tussen* gemeenten kunnen verklaren zijn:

- o de producten die gemeenten aanbieden;
- o de voorwaarden die gemeenten stellen aan schuldenaren of crediteuren;
- o de afspraken die gemeenten maken met lokale crediteuren;
- o de mate van samenwerking met andere hulpverlenende organisaties; en
- o de mate waarin er ruimte is voor maatwerk.

Zo toont het rapport bijvoorbeeld aan dat crediteuren vaker meewerken aan een schuldregeling als deze de vorm heeft van een schuldsanering. Ook blijkt dat het stellen van voorwaarden aan de toegang tot schuldhulpverlening (jongeren, recidivisten, ondernemers, schuldenaren met een inkomen tot een bepaalde grens) de effectiviteit van schuldhulpverlening negatief beïnvloedt.

Daarnaast blijkt uit het onderzoek dat de mate van effectiviteit *in* een individuele gemeente bepaald wordt door:

- o de opzet en werkwijze van de schuldhulpverlening;
- o de mate waarin crediteuren bereid zijn om mee te werken; en
- o de mate waarin schuldenaren afhaken.

Zo blijkt uit het onderzoek dat wachttijden en doorlooptijden de motivatie van een schuldenaar negatief beïnvloeden. In de onderzochte periode bedroeg de gemiddelde wachttijd ongeveer vier weken.¹ De langste wachttijd bedroeg dertien weken. Bij ruim een derde van de gemeenten bedroeg de wachttijd overigens minder dan twee weken. Behalve de wachttijd is ook de doorlooptijd bepalend voor de effectiviteit.² De gemiddelde doorlooptijd in de onderzochte periode bedroeg ruim vier maanden. Hoewel in het onderzoek het effect van een aantal recent ingezette maatregelen³ nog niet in zijn volle omvang gemeten kan worden, zijn de onderzoekers op grond van het bovenstaande van mening dat aanvullende maatregelen nodig zijn om de effectiviteit te kunnen vergroten.

Reactie op het onderzoek

Het kabinet onderschrijft het ideaalbeeld dat de onderzoekers schetsen. Dit ideaalbeeld strookt met de uitgangspunten en ambities ten aanzien van schuldhulpverlening die het kabinet heeft geformuleerd in zijn brief van 19 oktober 2007. Een centraal uitgangspunt is de inrichting van een kwalitatief goed stelsel van schuldhulpverlening voor natuurlijke personen, met een sterk minnelijk traject en een wettelijk traject dat fungeert als vangnet. Het kabinet heeft, zoals al eerder in deze brief gemeld, belangrijke stappen genomen; via maatregelen «aan de voorkant», zoals het voorkomen van overkreditering en maatregelen «aan de achterkant», zoals de verbetering van de kwaliteit van schuldhulpverlening via o.a. het traject van certificering. Ook gemeenten en schuldhulpverleningsorganisaties hebben al flinke stappen gezet. Maar het onderzoek toont ook aan dat de effectiviteit van gemeentelijke schuldhulpverlening nog fors kan worden vergroot. Het ideaalbeeld is dus nog niet bereikt.

De onderzoekers stellen vast dat aanvullende maatregelen nodig zijn om het ideaalbeeld te kunnen realiseren. Het kabinet onderschrijft dit. Het belang van de participatie-doelstellingen van het kabinet en de daarmee samenhangende ambitie om het aantal huishoudens met problematische schulden met de helft terug te dringen, rechtvaardigen aanvullende maatregelen.

De onderzoekers zien ruimte voor verbetering in de uitvoering van de schuldhulpverlening en doen concrete voorstellen aan gemeenten hoe die

¹ Wachttijd is in dit onderzoek gedefinieerd als de tijd tussen het moment dat iemand formeel om hulp vraagt en het moment waarop de gemeente begint te werken aan een oplossing.

² De doorlooptijd is de tijd tussen het moment dat de gemeente begint te werken aan een oplossing en het resultaat (bijvoorbeeld de start van een schuldregeling).

³ Zoals bijvoorbeeld de vernieuwing schuldhulpverlening, certificering, de wijziging van de Wsnp per 1 januari 2008 met nieuwe minnelijke middelen.

ruimte beter gebruikt kan worden.¹ Het kabinet ziet deze ruimte eveneens. Het onderzoek laat zien dat het beleid dat gemeenten voeren ten aanzien van schuldhulpverlening in belangrijke mate de effectiviteit bepaalt. Gemeenten kunnen de effectiviteit van hun schuldhulpverlening vergroten door in het gemeentelijke beleid instrumenten als bijvoorbeeld schuldsanering en budgetbeheer vaker in te zetten. De effectiviteit kan ook aantoonbaar worden vergroot door verbeteringen aan te brengen in de organisatie van schuldhulpverlening, zoals meer persoonlijk contact en het bieden van een meer samenhangende dienstverlening. Zo biedt het verbinden van inspanningen gericht re-integratie en schuldhulpverlening gemeenten zeker mogelijkheden. Daarmee zijn de bevindingen uit het onderzoek voor het kabinet en voor gemeenten en andere betrokken partijen bijzonder waardevol.

De onderzoekers stellen vast dat er binnen de huidige mogelijkheden van de schuldhulpverlening ruimte is om de effectiviteit te vergroten. Een groot aantal van de aanbevelingen van de onderzoekers is dan ook logischerwijs geadresseerd aan de vertegenwoordigers van partijen die een rol spelen in de uitvoering van schuldhulpverlening. Het gaat dan om partijen als de VNG, Divosa, de NVVK (Vereniging voor Schuldhulpverlening en sociaal bankieren) en de MO-groep. Het kabinet zal al deze aanbevelingen clusteren en in samenhang bespreken met deze partijen. Het doel van de bespreking is het gezamenlijk vaststellen wat er moet gebeuren, wie wat gaat doen, op welke termijn en welke rol het kabinet kan spelen bij de ondersteuning van deze partijen.

Voorstel: wettelijk kader buitengerechtigde schuldhulpverlening

Uit het onderzoek blijkt dat het rijk door het nemen van een aantal maatregelen de effectiviteit van schuldhulpverlening door gemeenten kan vergroten. Een van de voorstellen die de onderzoekers in dit verband doen, is om de minnelijke schuldhulpverlening wettelijk in te bedden. Hiermee kan een aantal belemmeringen worden weggenomen² die de effectiviteit beperken. Buitengerechtigde schuldhulpverlening wordt daarmee een wettelijke taak met een regierol voor gemeenten.

Het kabinet is van mening dat het wettelijk inbedden van schuldhulpverlening een positief effect zal hebben op de effectiviteit ervan. Het wettelijk inbedden biedt voordelen aan schuldhulpverleners, schuldenaren en schuldeisers. Het wettelijk inbedden biedt centrale kaders, regelt de brede toegankelijkheid tot schuldhulpverlening én de toegankelijkheid tot de noodzakelijke instrumenten. Ook zal de invoering van een wettelijke zorgplicht -zo verwacht het kabinet- leiden tot meer (politieke) aandacht voor schuldhulpverlening binnen gemeenten en daarmee tot een verbetering van de kwaliteit van de uitvoering én tot verkorting van de wacht- en doorlooptijden. Bovendien zal een wettelijke zorgplicht door crediteuren als extra waarborg worden ervaren en ertoe bijdragen dat crediteuren eerder akkoord zullen gaan met een minnelijke schuldregeling. Crediteuren weigeren nu soms medewerking aan een minnelijke regeling, omdat er te weinig vertrouwen is in de kwaliteit en zorgvuldigheid van gemeentelijke schuldhulp. Voor diverse gemeenten zal de uitoefening van een «zorgplicht» overigens al staande of voorgenomen praktijk zijn. Maar het onderzoek laat ook zien dat een aantal gemeenten niet of maar zeer beperkt uitvoering geeft aan het aanbieden van schuldhulpverlening. Het kabinet is geen voorstander van gedetailleerde regelgeving. De regelgeving zal kaderstellend zijn, zodat gemeenten voldoende ruimte houden om maatwerk te kunnen leveren. Bij de vormgeving van een wettelijke regeling zal het kabinet betrokken partijen uitvoerig consulteren. In een startnotitie zal de verdere invulling van de zorgplicht nader uitgewerkt worden. Naar verwachting zal deze startnotitie eind 2008 aan uw Kamer worden aangeboden. Bij de kaderstelling ten behoeve van de zorgplicht

¹ De voorstellen hebben onder meer betrekking op het vergroten van de afdwingbaarheid van de minnelijke schuldhulpverlening. Hiermee lost het kabinet de toezegging in – gedaan in het AO van 19 december 2007 – aan de fracties van de CU en de PvdA om mogelijkheden te verkennen om de afdwingbaarheid van de minnelijke schuldhulpverlening te vergroten.

² Zie voor een opsomming van de belemmeringen de paragrafen 319 t.m. 325.

kan gedacht worden aan minimale eisen ten aanzien van de duur van wacht- en doorlooptijden, de brede toegankelijkheid van schuldhulp voor burgers, het pakket en de kwaliteit van producten en de integrale benadering. Dit nader te concretiseren kader geeft geen aanleiding voor extra middelen. Het kabinet is van mening dat gemeenten in principe over voldoende middelen en instrumenten beschikken om de voorgestelde zorgplicht te kunnen invullen. Dit vloeit voort uit het onderzoek: de effectiviteit tussen gemeenten loopt fors uiteen (tussen 10% en 50%).

Gemeenten komen dus – vanuit een zelfde financiële uitgangsspositie – tot hele uiteenlopende resultaten. De normering van de zorgplicht prikkelt gemeenten tot een hogere kostenefficiëntie. Eerdere en effectievere hulp kan bovendien leiden tot besparing van kosten. Er zijn middelen beschikbaar uit diverse bronnen (W-deel van de Wet werk en bijstand (WWB), algemene uitkering, WMO, AWBZ) en eventuele extra uitgaven kunnen in de optiek van het kabinet onder meer gedekt worden uit de extra middelen die dit kabinet de komende kabinetsperiode én daarna ten behoeve van de bestrijding van armoede en schulden toevoegt aan de algemene uitkering van het gemeentefonds. Het gaat daarbij om een bedrag van ongeveer €300 mln deze kabinetsperiode, waarvan €80 mln structurele middelen. Het kabinet verwijst voorts naar de mogelijkheden van het werkdeel van de WWB voor de kosten van schuldhulpverlening. Op dit moment wordt slechts ca.1% van het werkdeel benut voor schuldhulpverlening en wordt het budget niet volledig benut. Ook daar ligt financiële ruimte voor gemeenten. Daarbij wordt de beleidsmatige ruimte voor gemeenten met de introductie van het participatiebudget (streefdatum inwerkingtreding 1 januari 2009) verder verruimd, ook wat betreft schuldhulpverlening. Zo zal het voor gemeenten eenvoudiger worden om budgetcursussen in te kopen en aan te bieden. Gemeenten kunnen indien nodig aan iedereen van 18 jaar en ouder een budgetcursus aanbieden, evenals andere opleidingen of cursussen gericht op zelfredzaamheid, en kunnen deze cursussen ook bij andere aanbieders inkopen dan bij de regionale opleidingscentra (ROC's).

Voor een verdere uitwerking van de overwegingen verband houdend met de kosten van schuldhulpverlening verwijzen wij naar de toelichting bij deze brief.

Met het overnemen van de aanbeveling voor een wettelijke zorgplicht geeft het kabinet tevens gevolg aan het kwalitatieve deel van een eerdere motie van de fracties van de PvdA, het CDA en de CU om «de minnelijke schuldsanering [...] wettelijk in te bedden zodat het resultaat daarvan is dat de minnelijke regeling ten minste driekwart van de schuldsanering realiseert».¹

Voorstel: instellen tijdelijk moratorium voor crediteuren

Uit het onderzoek blijkt dat gemeenten op onderdelen aanvullende instrumenten nodig hebben. Een van de aanbevelingen die de onderzoekers hiervoor doen is om een breed moratorium in te stellen dat crediteuren verplicht tijdelijk hun feitelijke invorderingsmaatregelen te staken, zodat de gemeenten tijd en rust hebben om een oplossing uit te werken. Gemeenten kunnen door het moratorium sneller een oplossing bieden, omdat ze niet afgeleid worden door lopende en/of nieuwe invorderingsmaatregelen. Schuldenaren blijven door de kortere doorlooptijd beter gemotiveerd. Daarnaast zorgt het moratorium voor rust bij de schuldenaar en verkleint het daarmee de kans op uitval. Ook dat draagt bij aan het vergroten van de effectiviteit van schuldhulpverlening.

Reactie

Het kabinet stelt vast dat de doorlooptijden in de schuldhulpverlening gemiddeld vier maanden bedragen. Dat is lang, vooral tegen de achtergrond dat veel mensen zich pas melden bij de schuldhulpverlening als het

¹ Kamerstukken II 2005/06, 24 515, nr. 74

water al aan de lippen staat. Uit het onderzoek blijkt dat de doorlooptijd onder meer bekort kan worden door het instellen van een tijdelijk moratorium. Het kabinet onderschrijft het uitgangspunt dat zoveel mogelijk dient te worden voorkomen dat individuele rechtsmaatregelen van schuldeisers, ingesteld tot (verzekering van) verhaal van hun vordering, de totstandkoming van een minnelijke schuldhulpverlening frustreren. Het onderzoekt of een oplossing van het knelpunt het beste kan worden gerealiseerd in de vorm van een moratorium – zoals de onderzoekers voorstellen – of dat een alternatieve oplossing de voorkeur verdient. Daarbij dient op evenwichtige wijze met de belangen van schuldeisers rekening te worden gehouden.

Dit voorstel zal het kabinet betrekken bij het advies van de Commissie Kortmann tot herziening van de Faillissementswet. Bij de standpuntbepaling van het kabinet op het advies zal worden betrokken of de voorgestelde vormgeving van de (verhaals)positie van de individuele schuldeisers op voldoende wijze tegemoet komen aan dit uitgangspunt. Zo nee, dan zal worden bezien welke alternatieven of aanvullende maatregelen mogelijk zijn om een optimale balans te creëren tussen het belang van de individuele schuldeiser en het belang dat de minnelijke schuldhulpverlening niet onnodig gefrustreerd wordt.

2. Verkennende studie IWI naar bijstand en schulden

Tegelijkertijd met het onderzoek naar de effectiviteit van schuldhulpverlening heeft de Inspectie Werk en Inkomen (IWI) op verzoek van de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) een verkennende studie uitgevoerd. Dit onderzoek moest inzicht geven in het schuldhulpverleningsaanbod dat gemeenten op dit moment doen bij nieuwe WWB-cliënten. IWI heeft de resultaten van deze studie op 5 augustus jl. aan de minister van SZW aangeboden. De verkennende studie «Bijstand en Schulden» treft u in de bijlagen bij deze brief aan.

Aanleiding voor dit verzoek was onder meer de motie van het lid Ortega-Martijn waarmee zij de regering heeft verzocht te bevorderen bij gemeenten dat mensen die een bijstandsuitkering toegekend krijgen, indien daartoe aanleiding is, een budgetteringscursus en/of een financiële coach aangeboden krijgen¹.

Belangrijkste uitkomsten

Uit het onderzoek blijkt dat bijna alle onderzochte gemeenten hulp aanbieden op het moment dat ze bij aanvraag van een WWB-uitkering vaststellen dat er sprake is van (problematische) schulden. De hulp bestaat over het algemeen uit een gesprek met de casemanager, het geven van voorlichting over hulp en in een enkel geval uit directe doorverwijzing naar de instantie voor schuldhulpverlening. Van de betrokkene wordt vervolgens verwacht dat deze zelf het initiatief neemt om zich voor hulp aan te melden. Bij de meeste gemeenten vindt geen voortgangsbewaking tijdens de hulpverlening plaats of gebeurt dit op ad-hoc basis. Ook bleek slechts een enkele gemeente in staat inzicht te geven in het aantal aanvragen voor schuldhulpverlening en de voortgang daarvan. De belangrijkste oorzaak daarvan is volgens IWI dat de schuldhulpverlening door derden (gemeentelijke dienst, een stichting, de Intergemeentelijke sociale dienst) wordt uitgevoerd.

Reactie

Wij zijn verheugd met de uitkomst dat bijna alle gemeenten hulp aanbieden op het moment dat bij aanvraag van een WWB-uitkering wordt vastgesteld of er sprake is van (problematische) schulden. Wij zouden overigens wel graag zien dat gemeenten zich bij het aanbieden van schuldhulp proactiever opstellen. Het initiatief ligt nu wel erg eenzijdig bij de cliënt. Wij zien daarnaast ruimte voor verbetering waar het gaat om

¹ Kamerstukken II 2006/07, 24 515, nr. 111.

«het pakken» van de rol van gemeenten ten aanzien van schuldhulpverlening én het komen tot samenhangende dienstverlening. Aangezien schulden de (arbeids)participatie belemmeren, leek het ons logisch dat – gegeven de participatieplicht én de prikkelwerking van de WWB – gemeenten in elk geval de groep WWB-ers actief volgen. Dat blijkt niet het geval te zijn. Wij vinden het in dit verband teleurstellend dat vrijwel geen van de onderzochte gemeenten volgt óf een cliënt zich bij de hulpverlening heeft gemeld en/of inzicht heeft in de voortgang dan wel het resultaat van de schuldhulpverlening. Dat is een gemiste kans. Wij concluderen dan ook – net als bij het onderzoek naar de effectiviteit van de gemeentelijke schuldhulpverlening – dat er binnen de huidige mogelijkheden die gemeenten hebben nog voldoende ruimte is om de effectiviteit van schuldhulpverlening te vergroten.

3. Stand van zaken uitvoering maatregelen, toezeggingen en invulling moties

Financiële bewustwording: CentiQ

Op 19 juni 2008 zijn de resultaten van het grote consumentenonderzoek, enkele andere onderzoeken en het actieplan van het platform CentiQ gepresenteerd in aanwezigheid van de minister van Financiën. Diezelfde dag zijn in een brief aan uw Kamer¹ de belangrijkste onderzoeksresultaten van CentiQ weergegeven, evenals de acties die CentiQ-partners gaan ondernemen. In 2008/2009 zullen de eerste acties worden uitgevoerd. Ook zullen begin 2009 de werkwijze van het platform en alle acties tot dan toe worden geëvalueerd. De onderzoeksresultaten en het actieplan zijn tijdens een algemeen overleg op 3 september 2008 met uw Kamer besproken.

Voorkomen overkreditering: beperking van problematische roodstanden
De voorbereidingen voor een wetsvoorstel tot wijziging van de Wet op het financieel toezicht (Wft) zijn inmiddels gestart om enkele informatieverplichtingen en regels met betrekking tot de toetsing van de kredietwaardigheid uit die wet ook van toepassing te verklaren op roodstandfaciliteiten op betaalrekeningen met een looptijd van minimaal één maand en maximaal drie maanden. De nadere uitwerking zal plaatsvinden door aanpassing van het Besluit Gedragstoezicht financiële ondernemingen (BGfo). In het bijzonder valt daarbij te denken aan de verplichting tot het uitvoeren van een toets bij het Bureau Kredietregistratie (BKR) en de regel dat de limiet van de roodstandfaciliteit maximaal de bestendige maandelijkse voeding van de betaalrekening mag bedragen. BKR heeft zich inmiddels bereid getoond om in overleg te treden met de bij haar aangesloten aanbieders van roodstandfaciliteiten om de mogelijke consequenties voor haar reglementen te onderzoeken. De concrete uitwerking van de maatregelen met betrekking tot roodstandfaciliteiten gebeurt conform het voorstel dat met uw Kamer is besproken tijdens het algemeen overleg over het voorkomen van overkrediteren en schulden op 27 maart 2008.

Voorkomen overkreditering: versterking kredietwaardigheidstoets

Per brief van 11 juni 2008² bent u geïnformeerd en op 3 september is tijdens een algemeen overleg met u gesproken over de verbeterde gedragscodes met aangescherpte normen voor verantwoorde kredietverstrekking van consumptief krediet. De Vereniging van Financieringsondernemingen in Nederland (VFN), de Nederlandse Vereniging van Banken (NVB), de Nederlandse Thuiswinkel Organisatie (NTO) geven met de aanscherping van de gedragscode consumptief krediet aan dat zij hun verantwoordelijkheid in de strijd ter voorkoming van overkreditering zullen nemen. De aangescherpte normen uit de gedragscode zijn vanaf 1 juli 2008 gefaseerd ingevoerd. Dit betekent in de praktijk dat de gedragscode per 1 juli 2008 zal moeten zijn ingevoerd voor de groepen «alleenstaand», «alleenstaand met kinderen» en «gehuwd/samen-

¹ Kamerstukken II 2007/08, 29 507, nr. 62.

² Kamerstukken II 2007/08, 24 515, nr. 137.

wonend». De gedragscode zal per 1 december 2008 moeten zijn ingevoerd voor de nieuwe groep «gehuwd/samenwonend met kinderen».

De Autoriteit Financiële Markten (AFM) houdt toezicht op de open norm voor verantwoorde kredietverstrekking die is neergelegd in de Wft. De nieuwe aangescherpte normen zullen door de AFM als minimale invulling van de open normen worden gehanteerd. Gezien de inspanningen op het gebied van beleggingsverzekeringen zal het onderzoek naar verantwoorde kredietverstrekking doorschuiven naar het eerste kwartaal van 2009. De rapportage kan verwacht worden in het derde kwartaal van 2009. Daar waar kredietaanbieders meer krediet verstrekken dan volgens deze minimale invulling verantwoord wordt geacht, zal de AFM handhavend optreden.

Voorkomen overkreditering: Uitbreiding en verbetering krediet- en schuldenregistratie

Op 22 april 2008 is de Stichting LIS (Landelijk Informatiesysteem Schulden) opgericht. Kort daarna is door het BKR een grootschalig project opgezet om het LIS te bouwen en (deels te) integreren met het Centraal Krediet Informatiesysteem (CKI), het bestaande registratiesysteem van het BKR. In de maand oktober 2008 zullen twee conferenties plaatsvinden over het LIS. Een voor CKI-deelnemers en een voor nieuwe LIS-participanten. Hierbij zal de maatschappelijke achtergrond van de oprichting van Stichting LIS en de technische opzet van het LIS uiteengezet worden. In 2009 zal gestart worden met het vullen van het LIS-systeem.

Zoals aangegeven in onze brief van 19 oktober 2007 krijgen Stichting LIS en Stichting BKR toegang tot GBA-gegevens. Dit is besloten in de ministerraad van 19 oktober 2007. De staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) heeft vervolgens bij brief van 26 november 2007¹ aan uw Kamer laten weten dat toegang tot GBA-gegevens door middel van een separate wet en bijbehorende algemene maatregel van bestuur gerealiseerd zal worden. In augustus 2008 is het wetsvoorstel bij uw Kamer ingediend.

In het algemeen overleg van 3 september 2008 is toegezegd dat u (nogmaals) geïnformeerd zou worden over het registreren van studieschulden bij BKR, want op dit moment worden deze schulden niet geregistreerd in het CKI (Centraal Krediet Informatiesysteem) van BKR. Ten aanzien van de kleine groep studenten die achterstanden in betaling oplopen bij het terugbetalen van studieschulden is afgesproken met OCW dat deze geregistreerd zullen gaan worden in het LIS (Landelijk Informatiesysteem Schulden). Dit zal gebeuren op het moment dat de IB-groep zijn informatiseringssysteem zal aanpassen (het streven is 2010). Ook hebt u gevraagd of het mogelijk is om achterstanden in terugbetaling van studieschulden te helpen voorkomen door te werken met een verplichte maandelijkse incasso. Een eventuele verplichting om de studieschuld via automatische incasso terug te betalen houdt in dat er een nieuwe terugbetalingsvoorwaarde aan studieleningen wordt gesteld, waarvoor een wettelijke basis nodig is. Deze wettelijke basis ontbreekt op dit moment. OCW werkt uit of en hoe een dergelijke wettelijke basis vormgegeven kan worden.

Voorkomen overkreditering: aanscherping regels kredietreclame

Een algemene maatregel van bestuur is in voorbereiding. Hierin worden het verplichte gebruik van waarschuwingzinnen en het verbod om te adverteren met kredietverstrekking bij een negatieve BKR-registratie of in afwijking van de geldende gedragscodes vastgelegd. Gemikt wordt op publicatie eind 2008 en inwerkingtreding op 1 januari 2009. De formele consultatie van de conceptregels voor kredietreclame is begin augustus jl. van start gegaan.

¹ Kamerstukken II 2007/08, 24 515, nr. 120.

Voorkomen overkreditering: actualisering Pandhuiswet 1910

De voorbereidingen voor de actualisatie van de regelgeving voor pandhuizen (herziening Pandhuiswet 1910) zijn goed op gang: met betrokken partijen, inclusief een aantal (zowel gemeentelijke als particuliere) pandhuizen, is overlegd over de wijze waarop die herziening plaats moeten vinden. De uitkomsten hiervan zullen resulteren in een wetsvoorstel dat gepland is voor indiening ministerraad in december van dit jaar waarna het voorstel aan de Raad van State ter advisering kan worden voorgelegd. Voorafgaand hieraan zal het ontwerp in consultatie bij relevante (markt-)partijen worden gebracht. Beoogde publicatie van de geactualiseerde wet in het Staatsblad is eind 2009.

In het wetsvoorstel, dat zowel regelgeving voor particuliere als voor gemeentelijke pandhuizen zal bevatten, zal in ieder geval aandacht worden besteed aan de kredietvergoeding die aanbieders van pandkrediet in rekening mogen brengen, de minimale beleentermijn (de termijn waarbinnen een goed moet worden gelost) en de informatie die aan de consument moet worden verstrekt. Voorts zal worden voorzien in een regeling van handhaving en toezicht.

Voorkomen overkreditering: leningen van particulier aan particulier

Deze vorm van financiële dienstverlening brengt particuliere personen die elkaar geld willen lenen met elkaar in contact, bijvoorbeeld via internet. Thans zijn leningen van particulier aan particulier niet gereguleerd. In de brief van 19 oktober 2007 hebben wij uw Kamer meegedeeld deze vorm van financiële dienstverlening onder de werkingssfeer van de Wft te willen brengen in de verwachting dat leningen van particulier aan particulier in een kort tijdsbestek een wezenlijk onderdeel van de financiële markten zouden uitmaken. Echter, uit een recente analyse van de markt voor leningen van particulier aan particulier blijkt dat deze verwachting niet is uitgekomen. Leningen van particulier aan particulier maken thans een zodanig klein deel uit van de kredietmarkt voor particulieren dat regelgeving voor bemiddelaars (er is thans één bemiddelaar actief) met betrekking tot dergelijke leningen, en daarmee uitbreiding van de reikwijdte van de Wft, op dit moment niet op zijn plaats is. Uiteraard zullen toekomstige ontwikkelingen in de markt voor leningen van particulier aan particulier op de voet worden gevolgd en zal, indien daartoe aanleiding bestaat, alsnog de inzet van regelgeving worden overwogen.

Voorkomen overkreditering: voorkomen ongewenste aanschaf van verzekeringen bij krediet

In juli 2008 is de aanpassing van de Vrijstellingsregeling Wft in werking getreden. Daarmee zijn de adviesregels ook van toepassing geworden op verzekeringen die zijn gekoppeld aan een krediet. Het komende jaar zal uit het toezicht door de AFM moeten blijken of deze adviesregels voldoende kunnen borgen dat consumenten de verzekeringen op goede gronden aanschaffen en daarbij een goede afweging hebben kunnen maken tussen kosten en baten. Indien dat niet het geval is, zullen medio 2009 voorstellen voor aanvullende maatregelen worden gedaan.

Voorkomen overkreditering: onderzoek naar kwaliteit hypotheekadvies

De AFM heeft in november 2007 een rapport over de kwaliteit van adviseren ten aanzien van hypotheekadvies uitgegeven. In dit rapport wordt o.a. gesteld dat de naleving van de regels voor verantwoorde kredietverstrekking ten aanzien van hypothecair krediet 75% is: 25% van de aanbieders leeft deze regels niet goed na.

De AFM heeft na het publiceren van het rapport over hypotheekadvies een groot aantal acties ingezet om de kwaliteit van de advisering te verbeteren. Onder meer heeft zij in directe contacten met de grootste instellingen gecontroleerd dat deze ondernemingen acties ondernemen ter

verbetering van die adviespraktijk. De AFM heeft vastgesteld dat de meeste instellingen inmiddels acties hebben ondernomen of deze nog aan het implementeren zijn. De AFM onderneemt actie waar dit niet voldoende het geval is. Daarnaast heeft de AFM risicogeoriënteerde onderzoeken verricht bij bemiddelaars over wie signalen zijn ontvangen dat de advisering (waaronder de advisering met betrekking tot een verantwoorde woonlast) ernstige gebreken vertoont. Daarbij heeft de AFM ook vastgesteld met welke aanbieders deze bemiddelaars samenwerken en welke aanbieders de gedragscode hypothecaire financieringen daarbij onvoldoende lijken na te leven. Op korte termijn zal de AFM bij deze aanbieders onderzoeken starten om vast te stellen of dit daadwerkelijk het geval is en maatregelen, inclusief handhaving, nemen als dat nodig is. Uiteraard worden daar ook de aanbieders die rechtstreeks hypothecaire kredieten aanbieden (zonder tussenkomst van bemiddelaars) in betrokken.

Het gericht aanpakken van de aanbieders door middel van een risico georiënteerd onderzoek is effectiever dan het doen van een onderzoek op basis van een aselechte steekproef, omdat op deze wijze direct die aanbieders, die de Gedragscode niet goed naleven, onderzocht worden en corrigerende actie wordt genomen waar dat nodig is. Als de ernstigste overtredingen op deze wijze aangepakt worden is dat ook bevorderend voor het gelijke speelveld, omdat aanbieders die de Gedragscode correct naleven geen last hebben van oneerlijke concurrentie. Daarnaast is, zoals toegezegd in het algemeen overleg over het AFM-rapport hypotheken en Nationaal regime (MiFID) van 31 januari 2008 en het algemeen overleg over diverse financiële onderwerpen van 3 september 2008, de AFM verzocht in het nader onderzoek naar de naleving van de gedragsregels voor verantwoorde kredietverstrekking ter voorkoming van overkreditering de nalevingscijfers te kwantificeren. Over dit bredere onderzoek (de 1-meting) naar de kwaliteit van hypotheekadvisering, waarin de nalevingscijfers van de gedragsregels voor verantwoorde kredietverstrekking zullen worden gekwantificeerd, zal in de loop van 2009 aan uw Kamer worden gerapporteerd.

Voorkomen overkreditering: flitskrediet

De regulering van kredieten met een looptijd van minder dan één maand zal, zoals besproken tijdens het algemeen overleg van 27 maart 2008, wordt meegenomen bij de implementatie van de richtlijn Consumentenkrediet. Uiterlijk 12 mei 2010 dient deze richtlijn geïmplementeerd te zijn. In deze richtlijn worden regels gesteld voor consumentenkrediet, inclusief flitskrediet. Het maximale kredietvergoedingspercentage wordt niet geregeld in de richtlijn Consumentenkrediet. De lidstaten zijn vrij in de keuze een dergelijke wettelijke maatregel voor flitskrediet in te voeren. Het huidige maximale kredietvergoedingspercentage in Nederland (wettelijke rente + 12% is momenteel circa 18%) geldt voor kredieten met een looptijd langer dan drie maanden. Het kabinet heeft in de schuldenbrief van oktober 2007 al aangegeven de regels voor krediet te laten gelden voor kredieten met een looptijd tussen één en drie maanden.

In verband met de eerder genoemde ontwikkelingen in de schuldenproblematiek is het onwenselijk dat een kredietaanbieder een te groot risico dat een krediet niet wordt afbetaald kan afwentelen op de consument. Het kabinet heeft er daarom voor gekozen om een maximaal kredietvergoedingspercentage ook te laten gelden voor kredieten met een looptijd van minder dan één maand. Om tot een zorgvuldige vaststelling van de hoogte van het maximale kredietvergoedingspercentage voor kredieten met een looptijd van minder dan één maand te komen, zal de opbouw van het percentage bij flitskrediet worden onderzocht door een onafhankelijk bureau.

Klachtbehandeling schuldhulpverlening

In het algemeen overleg van 19 december 2007¹ heeft uw Kamer aandacht gevraagd voor de mogelijkheid om klachten bij schuldhulpverlening in te dienen. Bij die gelegenheid hebben we gemeld dat er al verschillende mogelijkheden zijn om klachten in te dienen. Ook hebben we toegezegd na te zullen gaan hoe gemeenten omgaan met klachten over schuldhulpverleningstrajecten. Het thema klachtbehandeling is meegenomen in het onderzoek naar de effectiviteit van schulden. Uit de bijlagen bij het onderzoeksrapport² blijkt dat in iets minder dan één op de 100 dossiers een klacht wordt ingediend. 25% van de gemeenten kon overigens niet aangeven of er de afgelopen jaren klachten zijn ingediend over schuldhulpverlening. In 34% van de gemeenten zijn in 2007 in het geheel geen klachten ingediend. Het overgrote deel van de klachten wordt ingediend bij en behandeld door een sociale dienst of een kredietbank. De ingediende klachten hebben vooral betrekking op de voorwaarden van schuldhulpverlening, bejegening en/of lange doorlooptijden.

Uit het onderzoek blijkt dat burgers met klachten over de dienstverlening bij schuldhulpverlening deze ook indienen en dat deze klachten door de betreffende instanties worden afgehandeld. Het is niet duidelijk waarom er in sommige gemeenten geen klachten zijn ingediend. We vinden het verontrustend dat een vierde van de bevraagde gemeenten niet wéét of er klachten zijn ingediend. Deze bevindingen van het onderzoek zullen we onder de aandacht van gemeenten brengen. In samenspraak met de gemeenten zullen we bezien op welke wijze de voorlichting over en de uitvoering van klachtenprocedures kunnen worden verbeterd. We zullen hierbij een relatie leggen met het lopende certificeringsproces, omdat daarin onder meer de procedure bij klachtbehandeling zal worden genormeerd.

Waterschappen en kwijschelding

In het algemeen overleg van 19 december 2007 hebben wij u ook toegezegd contact te leggen met onze collega van Verkeer en Waterstaat om hem te verzoeken bij de vier waterschappen die een lagere kwijscheldingsnorm hanteren dan de overige dit verschil onder de aandacht te brengen. De Unie van Waterschappen heeft naar aanleiding hiervan een brief naar al haar leden gestuurd. Dit heeft bij de betreffende waterschappen (nog) niet tot een wijziging van het kwijscheldingsbeleid geleid. Op grond van de Drinkwaterwet, die op 1 juli 2008 door de Tweede Kamer is aangenomen, zullen regels worden gesteld over het beëindigen van de levering van drinkwater aan kleinverbruikers en over preventieve maatregelen om het afsluiten van kleinverbruikers zoveel mogelijk te voorkomen.

Schuldhulpverlening en ondernemers

In het AO van 19 december 2007 heeft het CDA gevraagd of gemeentelijke schuldhulpverlening zich ook richt op ondernemers. Ik heb toegezegd dit te zullen onderzoeken. Uit het onderzoek naar de effectiviteit van gemeentelijke schuldhulpverlening blijkt dat in het merendeel van de gemeenten het geval te zijn. In een kwart van de gemeenten hebben schuldenaren met een (voormalig) eigen bedrijf géén toegang tot schuldhulpverlening. Het kabinet stelt vast dat deze bevinding niet in overeenstemming is met het uitgangspunt dat iedereen die er niet zelf uitkomt toegang zou moeten hebben tot schuldhulpverlening. Het klemt des te meer, omdat schuldsanering bij ondernemers soms betekent dat het bedrijf een doorstart kan maken, waardoor werkgelegenheid behouden kan blijven. Het kabinet beraadt zich op een standpunt en betreft deze bevinding bij de uitwerking van het voornemen de minnelijke schuldhulpverlening wettelijk in te bedden.

¹ Kamerstukken II 2007/08, 24 515, nr. 125.

² Pagina 43, E27.

Op 26 juni 2008¹ heeft de staatssecretaris van BZK u, mede namens de staatssecretarissen van SWZ en Financiën, geïnformeerd over de kwijtscheldingsproblematiek bij (startende) ondernemers. Dit mede naar aanleiding van de in het kader van het debat over de armoedemonitor op 18 maart 2008 aangenomen motie van het lid Spekman². In de brief meldt de staatssecretaris van BZK dat zij een wetsvoorstel zal opstellen waarin wordt geregeld dat gemeenteraden de bevoegdheid krijgen om onder bepaalde voorwaarden regels te stellen die bepalen dat in afwijking van het rijksbeleid kwijtschelding van privébelastingen kan worden verleend aan ondernemers met een geringe betalingscapaciteit en zonder vermogen. Tevens zal worden voorgesteld dat gemeenteraden de bevoegdheid krijgen bij de aanwezigheid van vermogen (ook bij particulieren) aan te sluiten bij de systematiek van de WWB. Ten slotte zal de staatssecretaris van BZK over de vergelijkbare kwijtschelding van waterschapslasten contact opnemen met de minister van Verkeer en Waterstaat.

Naleving «Recofanormen»³

Naar aanleiding van vragen van de kamerfracties PvdA en GroenLinks tijdens het algemeen overleg over de kabinetsbrief van 19 december 2007 hebben we u toegezegd te kijken naar de naleving van de Recofanormen aangaande het zogenaamde vrij te laten bedrag bij schuldsanering en de mate waarin de Recofanorm voldoende is voor leefgeld. Eveneens is toegezegd dat wij zullen uitzoeken of het vrij te laten bedrag wordt nageleefd bij loonbeslag.

Wat betreft de situatie tijdens het wettelijke schuldsaneringstraject (Wsnp) kan ik u berichten dat in de zgn. «Richtlijnen voor schuldsaneringsregelingen» van het landelijk overleg van rechters-commissarissen insolventies is neergelegd dat een bewindvoerder de berekening van het vrij te laten bedrag dient op te stellen aan de hand van het meest recente rapport Recofa-rekenmethode «Vrij te laten bedrag». De berekening wordt vervolgens gecontroleerd en zonodig aangepast door de rechter-commissaris. Wanneer de berekening is goedgekeurd legt de rechter-commissaris de hoogte van het vrij te laten bedrag in een beschikking vast. De berekening van het vrij te laten bedrag wordt met regelmaat door de bewindvoerder aangepast zodat tijdig rekening wordt gehouden met wijzigingen in hoogte van uitkeringen, regelgeving en veranderingen in de persoonlijke situatie van de schuldenaar. Ook kan aan de toekenning van het vrij te laten bedrag door de rechter-commissaris terugwerkende kracht worden verleend. Verder wordt het rapport zelf voortdurend geactualiseerd en vormt derhalve een betrouwbare basis voor de berekening van het vrij te laten bedrag. Op deze wijze wordt geborgd dat de hoogte van het vrij te laten bedrag in principe voldoende is voor de noodzakelijke kosten voor levensonderhoud die een schuldenaar maandelijks maakt. Tijdens de toepassing van de wettelijke schuldsaneringsregeling doen zich geen problemen voor met betrekking tot beslag. Artikel 301 van de Faillissementswet regelt namelijk dat alle lopende executies worden geschorst en gelegde beslagen komen te vervallen met ingang van de dag waarop de toepassing van de wettelijke schuldsaneringsregeling is uitgesproken. Hierdoor doen zich tijdens de toepassing van de wettelijke schuldsaneringsregeling dan ook geen problemen voor met het leggen van beslag onder het vrij te laten bedrag.

In het rapport van de Landelijke Organisatie van Sociaal Raadslieden (LOSR) «Mensen met schulden in de knel» heeft de LOSR een hiermee verband houdend probleem aan de orde gesteld: het niet juist berekenen door gemeente bij verrekening van schulden van de beslagvrije voet. Een afschrift van de kabinetsreactie op het rapport van de LOSR is 11 juli jl. naar u toegezonden⁴. Wij hebben daarvoor twee acties in gang gezet. Wij hebben opdracht gegeven om een digitale berekeningstool te ontwik-

¹ Kamerstukken II 2007/08, 31 311 en 24 515, nr. 19.

² Kamerstukken II 2007/08, 24 515, nr. 129.

³ Rechters-commissarissen faillissementswetgeving.

⁴ Kamerstukken II 2007/08, 24 515, nr. 138.

kelen, die gemeenten in staat stelt om op eenvoudige wijze de beslagvrije voet zo nauwkeurig mogelijk te berekenen. Deze tool wordt in samenwerking met de LOSR ontwikkeld en zal iets later dan de oorspronkelijke planning naar verwachting eind oktober klaar zijn. Daarnaast onderzoeken de ministeries van Financiën, Justitie en SZW de mogelijkheid of beschikbare gegevens ten behoeve van de vaststelling van de beslagvrije voet centraal toegankelijk gemaakt kunnen worden. In verschillende bestanden van de overheid zijn deze gegevens al beschikbaar, maar zij kunnen niet centraal worden ontsloten.

Immateriële schadevergoedingen

In algemeen overleg van 27 maart 2008¹ heeft uw Kamer verzocht om helderheid te verschaffen over vrijlating van immateriële schadevergoedingen. Hierover is het volgende op te merken. Als een schuldenaar op wie de wettelijke schuldsaneringsregeling van toepassing is, recht heeft op vergoeding van immateriële schade, valt deze aanspraak in de boedel. Dit is het geval als de schuldenaar-in rechte aanspraak heeft gemaakt op vergoeding of daarover een vaststellingsovereenkomst heeft gesloten². Niettemin vindt de rechtercommissaris soms gronden om op verzoek van de schuldenaar of bewindvoerder een deel daarvan nominaal vrij te laten vanwege het hoogstpersoonlijke karakter van deze schade (genoegdoening) alsmede het feit dat deze schade mede het functioneren van de schuldenaar in de toekomst beïnvloedt. Op dit moment is een wetsvoorstel³ in behandeling bij de Eerste Kamer waarin een wijziging van artikel 6:106 lid 2 van het Burgerlijk Wetboek is opgenomen, waardoor aanspraken op vergoeding van immateriële schade worden uitgesloten van beslag en daardoor ook buiten de boedel zullen vallen.

In bijlage 4 bij deze brief treft u een volledig stand van zaken overzicht aan van alle maatregelen op het gebied van overkreditering en schuld-hulpverlening. Dit overzicht is een actualisatie van het overzicht dat u bij onze brief van 1 februari 2008⁴ hebt ontvangen.

De staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
A. Aboutaleb

De minister van Financiën,
W. J. Bos

¹ Kamerstukken II 2007/08, 24 515, nr. 133.

² Dat heeft de Hoge Raad uitgemaakt in een uitspraak van 24 november 2006 (Nederlandse Jurisprudentie 2007, 239).

³ Kamerstukken II 28 781. Wetsvoorstel tot aanpassing van het Burgerlijk Wetboek, het Wetboek van Strafvordering en de wet schadefonds geweldsmisdrijven i.v.m. de vergoedbaarheid van schade als gevolg van het overlijden of ernstig en blijvend letsel van naasten.

⁴ Kamerstukken II 2007/08, 24 515, nr. 124.

Toelichting bij de ramingen «kosten schuldhulpverlening».

Het is om verschillende redenen lastig om een inschatting van de te verwachten kosten van een zorgplicht te maken.

Het kabinet houdt geen gegevens bij over gemeentelijke uitgaven aan schuldhulpverlening. Deze gegevens zijn ook niet elders op geaggregeerd niveau centraal beschikbaar. Voor de financiering van schuldhulpverlening staat gemeenten meerdere bronnen ter beschikking. De belangrijkste financieringsbronnen zijn de algemene uitkering in het gemeentefonds, het werkdeel van de WWB (m.i.v. 1 januari 2009 het participatiebudget), de WMO en de AWBZ.

Het is ook lastig om te voorspellen of de vraag voor schuldhulpverlening zal toe- of afnemen. Er gebeurt op dit moment veel op het beleid rondom schulden; een aantal ontwikkelingen zal de vraag naar schuldhulpverlening doen toenemen, een aantal ontwikkelingen zal naar verwachting de vraag doen afnemen of een minder zwaar traject nodig maken. Zo zijn de preventieve maatregelen die het kabinet neemt en al heeft genomen erop gericht om problematische schulden te voorkomen. De verwachting is dat het aantal mensen met problematische schulden hierdoor aanzienlijk zal dalen, waardoor er minder middelen hoeven te worden ingezet om schuldsituaties op te lossen. Ook wordt op grond van de afspraken in het Bestuursakkoord Rijk-Gemeenten (deelakkoord participatie SZW-VNG) verkend of schuldhulpverlening activerender kan worden ingezet, zodat het re-integratie- en het schuldentraject elkaar versterken met het doel de uitstroom uit een uitkering te versnellen. Ook daar zijn op termijn inverdieneffecten mogelijk. Een wettelijk kader zal – zo verwacht het kabinet – gemeenten stimuleren om de organisatie verder te professionaliseren en efficiënter te werken, wat kostenbesparing mogelijk maakt.

Tegelijk treden vanaf 2009 maatregelen op het terrein van vroegsignalering in werking, zoals bronheffing van wanbetalers en een verbeterd registratiesysteem (het Landelijk Informatiesysteem Schulden, LIS), die de vraag naar schuldhulpverlening zullen verhogen. Omdat als gevolg van vroegsignalering mensen zich sneller bij de schuldhulpverlening zullen melden, is de inschatting dat het in de meerderheid van deze gevallen niet zal gaan om mensen met een problematische schuldsituatie (maar wel een risico daarop), waarmee de inzet van schuldhulpverlening voor deze groep beperkter zal zijn. Door vroegsignalering wordt immers voorkomen dat schuldsituaties verergeren.

Invoering van een zorgplicht betekent niet dat het aanbieden van schuldhulpverlening voor gemeenten helemaal nieuw is; bijna alle gemeenten bieden op dit moment in meer of mindere mate schuldhulpverlening aan. Evenmin komt uit het onderzoek naar voren dat een gebrek aan middelen een belangrijke belemmering vormt voor de effectiviteit van schuldhulpverlening. Het onderzoek toont aan dat de ruimte voor verbetering vooral te vinden is in de opzet, de werkwijze en het aanbod van de gemeentelijke schuldhulpverlening. Dit blijkt ook uit het onderzoek; de effectiviteit tussen gemeenten loopt fors uiteen (tussen 10% en 50%). Gemeenten komen dus – vanuit een zelfde financiële uitgangspositie – tot hele uiteenlopende resultaten. Tijdigere en/of effectievere hulp kunnen bovendien leiden tot besparing van kosten.

Eventuele extra uitgaven kunnen in de optiek van het kabinet onder meer gedekt worden uit de extra middelen die dit kabinet de komende kabinetsperiode én daarna ten behoeve van de bestrijding van armoede en schulden toevoegt aan de algemene uitkering van het gemeentefonds. Het gaat daarbij om een bedrag van ongeveer €300 mln deze kabinetsperiode, waarvan €80 mln structurele middelen. Het kabinet verwijst voorts naar de mogelijkheden van het werkdeel van de WWB voor de kosten van schuldhulpverlening. Op dit moment wordt slechts ca.1% van het werk-

deel benut voor schuldhulpverlening en het budget wordt niet volledig benut. Ook daar ligt financiële ruimte voor gemeenten. Daarbij wordt de beleidsmatige ruimte voor gemeenten met de introductie van het participatiebudget verder verruimd, ook wat betreft schuldhulpverlening. Gegeven bovenstaande overwegingen en de beschikbaarheid van voldoende (extra) middelen zijn extra toevoegingen niet aan de orde. Bij de verdere uitwerking van de vormgeving van de zorgplicht zullen nieuwe gegevens uit o.a. nog lopende onderzoeken worden betrokken. Dan is het beter mogelijk een nauwkeurige en redelijke inschatting te maken van de uitgaven op het terrein van schuldhulpverlening.

Vergaderjaar 2007–2008

24 515

Preventie en bestrijding van stille armoede en sociale uitsluiting

Nr. 119

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID EN DE MINISTER VAN FINANCIËN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 19 oktober 2007

I. Aanleiding

De laatste jaren is de schuldenproblematiek in Nederland fors toegenomen. Dat blijkt onder andere uit de toename van het aantal mensen dat een beroep doet op de schuldhulpverlening. Ook de hoogte van de schuld en het aantal schuldeisers bij een schuldensituatie is toegenomen. Een problematische schuld belemmert de (arbeids)participatie. Ongeveer 80% van de mensen met een problematische schuld heeft een uitkering¹. Gegeven de participatiedoelstelling van dit kabinet (200 000 mensen vanuit een uitkering aan de slag) is het dus van groot belang dat een problematische schuld zo veel mogelijk voorkomen dan wel opgelost wordt. Dit temeer omdat de maatschappelijke kosten van schulden vaak hoog zijn: armoede, sociale uitsluiting, huisuitzettingen, onverzekerde afsluitingen gas/licht.

Het schuldenprobleem is complex en urgent, reden voor het kabinet om het probleem op verschillende manieren te bestrijden. Daarbij moet het kabinet keuzes maken bij zoeken naar oplossingen voor overkreditering en schulden. Het kabinet kan en wil immers niet de financiële problemen van iedereen voorkomen en oplossen. Het wil evenmin de ogen sluiten voor de trends die het signaleert over toenemende schuldenproblematiek. Het kabinet vindt het van groot belang dat zoveel mogelijk wordt voorkomen dat de (financieel) zwakke positie van bepaalde burgers in deze samenleving wordt misbruikt. Aan de andere kant is het inherent aan een vrije samenleving dat burgers ervoor kunnen kiezen hun wensen op korte termijn te vervullen. Ook als ze daarvoor voor een langere termijn financiële verplichtingen aangaan.

De overheid kan dus niet alles reguleren, niet alle problemen voorkomen en niet alle problemen oplossen. Burgers zelf, kredietverstrekkers, maatschappelijke organisaties, de schuldbemiddelaars, zij allemaal hebben

¹ Jaarverslag 2006 NVVK.

hun eigen verantwoordelijkheid hierin. Maar u kunt erop rekenen dat wat van ons verwacht mag worden, ook daadwerkelijk door ons gedaan wordt.

In deze brief wordt een groot aantal maatregelen benoemd. Daarnaast heeft het kabinet tijdens verschillende Algemene Overleggen toezeggingen gedaan en zijn door uw Kamer moties aangenomen over dit onderwerp. Ook over de uitvoering daarvan informeren wij u in deze brief. Het kabinet heeft een evaluatie laten uitvoeren naar de effectiviteit van de kredietregels. Het rapport met een uitgebreide reactie daarop is als bijlage¹ toegevoegd. In deze brief staan ook de belangrijkste maatregelen die het kabinet neemt naar aanleiding van de bevindingen van het evaluatieonderzoek.

Het kabinet heeft in de afgelopen tijd al veel in gang gezet. Zo zijn de kredietregels onlangs aangescherpt, is een traject gestart gericht op het kunnen certificeren van schuldhulpverleners, zijn de Wet financieel toezicht (Wft) en de Wet schuldsanering natuurlijke personen (Wsnp) gewijzigd en is extra geld voor schulden- en armoedebestrijding uitgetrokken. Ook heeft het kabinet in het kader van het deelakkoord Participatie Ministerie SZW-Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), dat onderdeel uitmaakt van het Bestuursakkoord met gemeenten, afspraken gemaakt rondom het terugdringen van het aantal huishoudens met problematische schulden.

In deze brief staan we eerst stil bij het huidige stelsel van schuldhulpverlening en de uitgangspunten van dit kabinet op het gebied van schuldenproblematiek. Vervolgens zetten we de huidige en nieuwe maatregelen op het gebied van preventie van schulden (paragraaf IV) en schuldhulpverlening (paragraaf V) uiteen.

II. Het stelsel van schuldhulpverlening

Het kabinet heeft in de afgelopen jaren op alle niveaus maatregelen getroffen om de schuldenproblematiek aan te pakken. De effecten daarvan zijn nog niet altijd meetbaar en/of zichtbaar. Toch stelt dit kabinet zich uitdrukkelijk de vraag of voor verdere versterking niet ook ingrepen in de opzet en inrichting van de schuldhulpverlening nodig zijn. Om deze vraag adequaat te kunnen beantwoorden is nader onderzoek nodig. Dat onderzoek moet het volgende opleveren:

- Landelijke informatie over de minnelijke schuldhulpverlening. Daarbij komt ook de vraag aan de orde op welke manier en hoe effectief gemeenten integrale schuldhulpverlening hebben georganiseerd. Dit landelijk beeld ontbreekt op dit moment.
- Antwoorden op beleidsvragen over de opzet en inrichting van het huidige stelsel van minnelijke schuldhulpverlening.
 - Draagt een wettelijke basis voor minnelijke schuldhulpverlening bij aan het versterken daarvan?
 - Wordt de minnelijke schuldhulpverlening succesvoller en minder vrijblijvend als gemeenten meer bevoegdheden krijgen om de afdwingbaarheid in de richting van zowel schuldenaar als schuldeiser te vergroten? Zou een uitbreiding van verplicht budgetbeheer hier een rol in kunnen spelen?
 - Is (een vorm van) aanspraak op schuldhulpverlening gewenst en hoe zou die vorm kunnen krijgen?

De resultaten van dit onderzoek zullen medio 2008 beschikbaar komen. Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek zal het kabinet bezien of wijzigingen in de opzet en inrichting van het systeem bijdragen aan een verdere versterking van de schuldhulpverlening.

¹ Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.

III. Uitgangspunten kabinet

Het beleid van het kabinet op het terrein van schuldhulpverlening berust op de onderstaande uitgangspunten. Bij de keuze voor de aanvullende maatregelen hebben wij ons hierdoor laten leiden. Bij de uitwerking van ieder uitgangspunt zal het kabinet zoeken naar een goede balans tussen de urgentie van de problematiek, de maatregelen die rechtdoen aan onze verantwoordelijkheid en de eigen verantwoordelijkheid van schuldenaar, kredietverstrekker en de markt.

1. Het beleid van het kabinet is in de eerste plaats gericht op het *voorkómen* van problematische schulden, vanuit de gedachte dat voorkómen beter is dan genezen. Daarom zien wij een belangrijke rol voor de overheid bij het uitvoeren van beleid dat burgers in staat stelt om de eigen verantwoordelijkheid waar te maken.
2. Het reguleren van kredietverlening moet waarborgen scheppen om overkreditering zoveel mogelijk te voorkomen. Dit betekent dat een consument die overweegt een consumentenlening te nemen de informatie moet worden geboden om zelf de juiste keuzes te maken. Consumenten die niet in staat zijn die juiste keuzes te maken en in de problemen dreigen te komen, moeten gestopt worden in hun onverantwoord leengedrag. En als het toch mis is gegaan, moet een betrouwbaar systeem van schuldhulpverlening beschikbaar zijn voor hen die het nodig hebben.
3. Voor kredietverstrekkers is het kunnen beschikken over goede en verificerbare gegevens met betrekking tot de solvabiliteit van de potentiële kredietnemer noodzakelijk om de kredietwaardigheid goed te kunnen vaststellen. Het is daarom van belang dat er zo snel mogelijk uitbreiding en verbetering van schulden- en kredietregistratie plaatsvindt.
4. Het kabinet is systeemverantwoordelijk voor een adequaat stelsel van kwalitatief goede schuldhulpverlening, waarin het kabinet alleen plaats ziet voor bonafide partijen die zowel het vertrouwen verdienen van de schuldenaar als de schuldeiser.
5. Als een schuldensituatie is ontstaan en burgers hebben hulp nodig om uit deze situatie te komen, dan moet voor hen *in principe* schuldhulpverlening aanwezig zijn. *In principe* omdat er omstandigheden denkbaar zijn (moedwillig schulden maken, herhaaldelijk medewerking weigeren) die een andere aanpak mogelijk moeten kunnen maken.
6. Het kabinet vindt de minnelijke schuldhulpverlening van groot belang en wil deze versterken. Daarvoor ziet het kabinet een belangrijke rol voor gemeenten. Schuldhulpverlening op gemeentelijk niveau biedt immers de mogelijkheid voor een integrale aanpak én maatwerk. Daarnaast kunnen ook private partijen een nuttige rol vervullen bij de minnelijke schuldhulpverlening.
7. De Wsnp dient te fungeren als het vangnet voor schuldenaren voor wie het niet mogelijk is om te komen tot een minnelijke schuldregeling met diens schuldeisers. Het Kabinet vindt het dan ook belangrijk dat de bereidheid van de schuldeisers om deel te nemen aan een minnelijke schuldregeling verder wordt bevorderd.
8. Het Kabinet vindt het van belang dat er voor alle betrokkenen (schuldenaren, kredietverstrekkers en schuldhulpverleners) transparantie komt over de regels rondom kredietverstrekking en schuldhulpverlening.

IV. Maatregelen bij voorkómen van schulden

In de vorige paragrafen zijn we ingegaan op de uitgangspunten van dit kabinet om tot een effectieve aanpak van de schuldenproblematiek te komen. In dit hoofdstuk gaan we in op de maatregelen die we ten aanzien van preventie tot nu toe hebben genomen en de maatregelen die we in de komende periode additioneel inzetten.

IV.a Getroffen maatregelen

Voldoende middelen van bestaan

Het kabinet besteedt bij het inkomensbeleid bijzondere aandacht aan kwetsbare groepen. De meeste mensen leveren in 2008 iets in. Sociale minima en ouderen met een klein aanvullend pensioen worden echter ontzien.

Het kabinet besteedt in 2008 per saldo € 600 miljoen aan de verbetering van de koopkracht. Dit bedrag wordt met name ingezet voor de reparatie van koopkracht van sociale minima en ouderen met een klein aanvullend pensioen. Dit gebeurt door de koppeling van de uitkeringen aan de stijging van de lonen, de verlaging tarief in de eerste schijf, uitstel van bevrozing van algemene heffingskorting, de verhoging van het kindgebonden budget, de verhoging van de ouderenkorting en uitstel van enkele inflatieverhogende maatregelen.

Deelakkoord participatie SZW-VNG

In het deelakkoord participatie SZW-VNG dat onderdeel uitmaakt van het Bestuursakkoord dat het Rijk met de gemeenten heeft afgesloten, is een aantal maatregelen afgesproken dat de schuldenproblematiek raakt. Zo worden er in het kader van het terugdringen van niet-gebruik van inkomensondersteunende regelingen inspanningen gedaan om de bekendheid van de gemeentelijke regelingen te vergroten en wordt gezocht of bestandskoppelingen uitkomst kunnen bieden. Ook worden gemeenten gestimuleerd terughoudendheid te betrachten met leenbijstand.

Tegengaan van niet-gebruik van inkomensondersteunende regelingen

Voor mensen met een laag inkomen is een uitgebreid pakket van inkomensondersteunende maatregelen in het leven geroepen, zowel op landelijk niveau (huur-, zorg- en kinderopvangtoeslag, WTOS, etc.) als op lokaal niveau (algemene bijstand, bijzondere bijstand, minimapas, kwijtschelding van gemeentebelasting, etc.). Uit onderzoek blijkt dat veel mensen geen (volledig) gebruik maken van deze regelingen. De belangrijkste reden hiervoor is het gebrek aan kennis van de regelingen en de verwachting dat aanvragen niet loont. Om niet-gebruik van deze regelingen tegen te gaan neemt het kabinet een aantal maatregelen. Wij noemen de volgende.

Er wordt een handreiking ontwikkeld waarbij in kaart wordt gebracht wat wel en niet mag bij gegevensuitwisseling. Die gegevensuitwisseling is bedoeld om de «onbekende minima» op te kunnen sporen en te kunnen wijzen op de bestaande regelingen. Eind 2007 is deze handreiking klaar. Een aantal gemeenten voert inmiddels met het Inlichtingenbureau en de Belastingdienst een pilot uit voor een dergelijke gegevensuitwisseling. Ook hebben wij de Nibud/Stimulansz website «Bereken uw recht» gesubsidieerd. De website biedt mensen de mogelijkheid om op een laagdrempelige manier te berekenen voor welke regelingen ze in aanmerking komen. Ook is deze website voor hulpverleners een instrument om dit samen met hun cliënten door te nemen. Op 27 september 2007 is deze website gelanceerd.

Met de VNG is afgesproken dat de gemeenten zich zullen inzetten om het niet-gebruik van gemeentelijke regelingen tegen te gaan. In het kader van onder meer de motie-Spies¹ zoeken wij samen met gemeenten en de SVB naar wegen om de uitvoering van de WWB 65+ door SVB te intensiveren. Een goede mogelijkheid is het actief benaderen en aanschrijven van mensen die voor regelingen in aanmerking komen maar die deze niet gebruiken. Geen algemene campagne, maar individuele voorlichting. Daarnaast hebben we bij gemeenten al de mogelijkheid onder de

¹ TK 24 515, nr. 106.

aandacht gebracht om aanvullende bijstand door de SVB uit te laten betalen. Op dit moment maken 28 gemeenten gebruik van de mogelijkheid van mandatering van de WWB65+ aan de SVB. Wij zullen dit blijven stimuleren.

In samenspraak met het Instituut Sociaal Raadslieden (ISR) wordt over het instrument huurtoeslag en de relatie met armoedebestrijding momenteel een onderzoek uitgevoerd naar de achterliggende oorzaken van het niet-gebruik. De resultaten van het onderzoek worden begin 2008 verwacht. Afhankelijk van de uitkomsten en naar aanleiding daarvan zullen we concrete acties in gang zetten om het niet-gebruik terug te dringen.

Financiële bewustwording

Het kabinet heeft maatregelen genomen om de consument meer bewust te laten zijn van de risico's van financiële producten. Ook heeft het maatregelen genomen om de financiële weerbaarheid van consumenten te bevorderen door het vergroten van de kennis, de vaardigheden en de motivatie van de consument. Burgers moeten hun eigen verantwoordelijkheid immers wel kunnen waarmaken. Daarbij gaat onze speciale aandacht uit naar kwetsbare groepen zoals jongeren en mensen met een laag inkomen.

Binnen CentiQ, als samenwerkingsverband van partijen in de financiële sector, de overheid, voorlichting- en consumentenorganisaties en de wetenschap, werken deze partijen samen om de financiële kennis en vaardigheden van de consument te verbeteren en een actieve houding te stimuleren.

Daarnaast is de voorlichtingscampagne Blijf Positief! gestart om mensen weerbaar te maken tegen financiële verleidingen en ze financieel «fit» te krijgen. Met de campagne willen wij de schuldenproblematiek en de risico's en gevolgen daarvan zichtbaar, bespreekbaar en hanteerbaar te maken. Mensen moeten zich ervan bewust zijn dat ze iets kunnen doen aan hun situatie en gedrag, om te voorkomen dat ze echt in de problemen komen. Begin oktober is het tweede deel van de campagne van start gegaan. Een belangrijk element van de campagne is de website (www.blijfpositief.nl) met een test en doorverwijzing naar hulp.

IV.b Nieuwe maatregelen

Zoals gezegd vindt dit kabinet onderzoek naar opzet en inrichting van schuldhelpverlening gewenst. Dit neemt niet weg dat vooruitlopend op de uitkomsten van dit onderzoek, het kabinet verschillende maatregelen neemt. De onderstaande nieuwe maatregelen hebben betrekking op het voorkomen van schulden.

Inkomensgerelateerde maatregelen

In het deelakkoord Participatie tussen SZW en VNG is afgesproken dat de VNG zal stimuleren dat gemeenten grote terughoudendheid betrachten bij het verlenen van leenbijstand.

Het Kabinet heeft een brede evaluatie laten uitvoeren naar de effectiviteit van de instrumenten ter voorkoming van overkreditering. Mede op basis van de onderzoeksresultaten nemen wij een aantal maatregelen om overkreditering te voorkomen.

Beperking van roodstanden

Uit het onderzoek blijkt dat roodstanden een belangrijke rol spelen bij overkreditering. Het kabinet wil problematische roodstanden dan ook tegengaan. Daarom wordt de krediettermijn waarvoor de kredietregels van toepassing zijn verkort van drie maanden tot één maand. Beoogd

wordt hiermee de mogelijkheid voor risicoconsumenten te verkleinen om de roodstand als laagdrempelige kredietfaciliteit te gebruiken. Voor kredieten korter dan één maand wordt een verplichting opgenomen om risicoconsumenten te informeren over de kosten en voorwaarden.

Uw Kamer heeft ons ook gevraagd om de roodstandmogelijkheden voor jongeren te beperken¹. In het onderzoek is daarom speciaal aandacht besteed aan jongeren. Uit het onderzoek blijkt dat de leenlast (mede afgezet tegen het inkomen) voor jongere niet zwaarder is dan voor oudere kredietconsumenten. De bovenstaande maatregelen die wij voorstellen zullen ook voor het voorkomen van problematische roodstand bij jongeren een positief effect hebben. Wij zien om deze redenen op dit moment geen noodzaak om de roodstand van jongeren *extra* te beperken.

Creditcards en klantenkaarten

Creditcards en klantenkaarten winnen aan populariteit. Hierbij kan het voorkomen dat deze middelen niet zozeer worden gebruikt voor betaal-gemak, maar als alternatief voor een persoonlijke lening. De versterking van de kredietwaardigheidstoets en verkorting van de krediettermijn naar één maand zullen ook op creditcards en klantenkaarten van toepassing zijn.

Versterking van de kredietwaardigheidstoets

De kredietwaardigheidstoets is een belangrijk instrument bij de voorkoming van overkreditering. Onze inzet is daarom om deze toets te versterken, enerzijds door de invulling van de norm aan te scherpen, anderzijds door de overtreding van de regels zwaarder te beboeten. De Autoriteit Financiële Markten (AFM) maakt met de branche afspraken over een betere invulling van de kredietwaardigheidstoets. Bij deze toets moet worden uitgegaan van een minimaal inkomen dat na aftrek van de kosten van lening over moet blijven om in het levensonderhoud te voorzien. De AFM houdt toezicht op de naleving van de norm.

Uitbreiding en verbetering schulden- en kredietregistratie

Door uitbreiding en verbetering van schulden- en kredietregistratie kan de kredietwaardigheidstoets nog verder worden versterkt. De Nederlandse Vereniging van Banken (NVB), de Vereniging van Financieringsondernemingen in Nederland, de Nederlandse Vereniging voor Volkskrediet (NVVK), Aedes (vereniging voor woningcorporaties), EnergieNed (koepel van energiebedrijven), de VNG, Thuiswinkelorganisaties en het Leger des Heils zijn het marktinitiatief «uitbreiding schuldenregistratie» gestart. In eerste instantie zullen achterstanden van betaling aan woningcorporaties, energiebedrijven en sociale diensten geregistreerd worden. Later zal er ook uitbreiding plaatsvinden naar registratie van andersoortige betalingsachterstanden. Hiertoe wordt door de marktpartijen een register van betalingsachterstanden opgezet: het Landelijk Informatiesysteem Schulden (LIS). Dit register zal vallen onder een stichting. Om de uitbreiding van schuldenregistratie mogelijk te maken en de kwaliteit daarvan te verhogen, is het nodig dat deze stichting toegang krijgt tot de GBA binnen de systematiek en onder de voorwaarden van de Wet GBA. Om de kwaliteit van kredietregistratie verder te verbeteren, krijgt ook Stichting BKR onder voorwaarden toegang tot de GBA.

Uitgangspunt is dat de GBA-gegevens noodzakelijk zijn voor de vervulling van de taak van stichting LIS en stichting BKR in het verwerken van persoonsgegevens. Over de wijze waarop dit juridisch vorm zal worden gegeven wordt u komende maand nader geïnformeerd.

Uw Kamer heeft ons ook gevraagd om in overleg te treden met het BKR over de registratietermijn van vijf jaar². Dat hebben wij gedaan. Uit het

¹ Motie-Spies, TK 24 515, nr. 105.

² Motie-Ortega Martijn, TK 24 515, nr. 112.

gesprek met het BKR is gebleken dat er op dit moment geen aanleiding is om de huidige bewaartermijn te herzien. Het bewaren van kredietgegevens gedurende vijf jaar draagt bij aan het voorkomen van overkreditering. Bovendien werpt de bewaartermijn geen belemmeringen om een spaar/betaalrekening te openen of een telefoonaansluiting te krijgen. De NVB, het ministerie van Financiën en het Leger des Heils hebben namelijk afspraken gemaakt die het mogelijk maken dat iedereen over een bankrekening kan beschikken. Ook bestaan er geen belemmeringen om *prepaid* telefoons aan te schaffen.

Aanscherping regels kredietreclame

Uw Kamer heeft ons gevraagd om een verbod op kredietreclames¹. Wij hebben daarom het verband tussen kredietreclames en overkreditering onderzocht. De onderzoeksresultaten laten geen hard causaal verband zien. Desondanks nemen wij een aantal additionele maatregelen om het risico te verkleinen dat kwetsbare groepen in problematische schulden terechtkomen. Wij voeren het gebruik van waarschuwingssymbolen of -symbolen in voor kredietreclames op tv en internet. Daardoor wordt in elk geval afbreuk gedaan aan het in veel reclames neergezette beeld dat lenen iets gewoons is, waaraan iedereen die bepaalde uitgaven wil doen zomaar (zonder risico) kan beginnen. Reclames waarin wordt geadverteerd met de mogelijkheid om met BKR-registratie of in afwijking van de geldende gedragscode toch een krediet te verkrijgen, worden verboden. Een reclameverbod verhoudt zich slecht met de vrijheid van meningsuiting en beperkt de mogelijkheid voor nieuwkomers op toegang tot de markt.

Actualisering Pandhuiswet

Uw Kamer heeft gevraagd dat er wordt opgetreden tegen de hoge rentes die pandhuizen rekenen. De huidige Pandhuiswet – die stamt uit 1910 – zorgt ervoor dat in praktijk alle particuliere pandhuizen buiten de wet vallen. Wij zullen deze wet dan ook actualiseren.

Verhoging van de boetes

Vanwege de ernst van de schuldenproblematiek vinden wij hogere boetes voor de overtreding van de kredietregels op zijn plaats. De maximale boete voor het niet naleven van de kredietregels wordt verhoogd naar € 1 000 000. Voor de overtreding van de regels voor de kredietwaardigheidstoets en kredietreclames was eerder een verhoging naar maximaal € 500 000 aangekondigd.

Verbetering kredietprospectus

Met de Richtlijn Consumentenkrediet wordt het kredietprospectus vervangen door een informatiestatuut. Dit informatiestatuut, dat altijd vooraf aan de consument moet worden verschaft, bevat de informatie die toegesneden op het krediet dat de consument verlangt. Totdat de Richtlijn aangenomen is, worden de AFM en betrokken partijen gevraagd kritisch naar dat informatiestatuut en het huidige prospectus te kijken, zodat in elk geval een alternatief voor handen is.

Strengere handhaving maximale kredietvergoeding

De maximale kredietvergoeding blijft gehandhaafd met het oog op de voorkoming van woekerrentes. Daarnaast wordt de maximale kredietvergoeding onder Wft-toezicht gebracht. Dat betekent dat de AFM toezicht houdt bij naleving van de maximale kredietvergoeding en dat overtredingen beboet kunnen worden.

Leningen van particulier aan particulier

Een nieuw soort financiële dienstverlening brengt particuliere personen die elkaar geld willen lenen met elkaar in contact, bijvoorbeeld via

¹ Motie-Vietsch, TK 29 942, nr. 36.

internet. Voor de financiële dienstverlening die bedrijfsmatig bemiddelt in dergelijke leningen bestaat nog geen specifieke regulering. Het kabinet acht dat wel wenselijk dat dergelijke vormen van leningen onder de werkingssfeer van de Wft worden gebracht. Daarbij dienen er adequate waarborgen te zijn voor zowel degenen die geld lenen als degenen die geld uitlenen, bijvoorbeeld in de zin van informatieverstrekking en de toetsing van de kredietwaardigheid.

Voorkoming ongewenste aanschaf van verzekering bij kredieten

Kredieten worden soms in combinatie met verzekeringen verkocht. Deze verzekeringen kunnen gunstig zijn voor de consument, maar ze kunnen ook duur zijn, waardoor de kosten niet altijd opwegen tegen de voordelen. Om te voorkomen dat consumenten in combinatie met een krediet op verkeerde gronden een verzekering kopen, worden kredietverstrekkers verplicht om de adviesregels te volgen voor de bemiddeling in verzekeringen. Hierbij geldt in elk geval dat de dienstverlener in het uiteindelijke advies de onderliggende overwegingen moet vastleggen en de kosten en voordelen van het krediet met en zonder verzekering naast elkaar moet presenteren. Hierbij moeten alle voor de consument relevante aspecten worden meegenomen. De AFM houdt toezicht op de naleving. Wij vinden deze maatregel noodzakelijk als aanvulling op het verbod op koppelverkoop in de Wet op het consumentenkrediet (Wck), omdat hierop alleen civielrechtelijk een beroep kan worden gedaan.

Onderzoek naar de kwaliteit van hypotheekadvies

De AFM onderzoekt de kwaliteit van het advies en de transparantie bij hypotheeken. De NVB onderzoekt de mate waarin de Gedragscode Hypotheek wordt nageleefd. Indien de uitkomsten van deze onderzoeken hieraanleiding toe geven, worden additionele maatregelen genomen.

Kansspelbeleid

Uw Kamer heeft gevraagd om binnen het kabinet overleg te voeren over het kansspelbeleid. Dit overleg heeft plaatsgevonden. Momenteel is de huidige Wet op de kansspelen uit 1964 aan een herziening toe. Een conceptversie is inmiddels ter consultatie aan de belanghebbenden toegezonden. Een van de uitgangspunten voor het huidige kansspelbeleid is het beteugelen van de speelzucht en het beperken van de nadelige gevolgen van de kansspelen. Een belangrijk nadelig gevolg is uiteraard het aangaan van schulden.

V. Maatregelen bij schuldhulpverlening

Ondanks preventieve maatregelen komen toch veel mensen in problematische schuldsituaties terecht. Voor deze mensen wil dit kabinet een pakket van maatregelen nemen om te komen tot een adequaat stelsel van kwalitatieve goede schuldhulpverlening. Daarbij willen we opmerken dat het kabinet zich niet zal opstellen als exclusieve probleemeigenaar. Het kabinet zal zijn eigen verantwoordelijkheid nemen, maar zal ook van andere partijen vragen hun maatschappelijke verantwoordelijkheid te nemen.

V.a Betroffen maatregelen

Samenwerking

Het probleem van schuldenaars is vaak niet alléén dat zij een problematische schuld hebben, vaak hebben zij ook psycho-sociale problemen. Voor een duurzame oplossing is het van belang dat zij een integraal hulp-aanbod krijgen. De gemeente is in deze gevallen de logische partner bij schuldhulpverlening, omdat zij binnen het gemeentelijke domein verschillende relevante instrumenten (inkomensondersteuning, re-integratie,

maatschappelijke ondersteuning, huisvesting en veiligheid) kan inzetten om aan een meer duurzame oplossing van een schuldsituatie te werken. In het deelakkoord Participatie hebben we hierover met de VNG afspraken gemaakt. Eén van die afspraken is dat de gemeenten hun samenwerking met lokale voedselbanken zullen verbeteren met als doel om de bezoekers van de voedselbanken gebruik te laten maken van de gemeentelijke voorzieningen. Samen met de VNG monitoren we de uitwerking van deze afspraak. Hiermee geeft het kabinet invulling aan de motie-Tichelaar c.s.¹

Daarnaast zijn er extra gemeentelijke investeringen op het terrein van de schuldhulpverlening aan daklozen. Deze investeringen maken deel uit van de uitvoering van het Plan van aanpak maatschappelijke opvang G4. Het doel daarvan is voor alle 10 000 daklozen in de G4 de komende jaren een trajectplan opgesteld is waarin voor hen persoonlijke doelen zijn opgenomen op de terreinen wonen, zorg, inkomen en dagbesteding. Het doel is dat uiterlijk 1 april 2008 alle 39 andere centrumgemeenten voor maatschappelijke opvang met dezelfde aanpak gaan werken. Over de voortgang van deze aanpak informeert de staatssecretaris van VWS de Kamer in januari 2008 in de jaarlijkse voortgangsrapportage maatschappelijke opvang.

De maatregelen die *binnen* de minnelijke schuldhulpverlening in gang zijn gezet, zijn tot nu toe vooral gericht op het verbeteren van samenwerking tussen partijen. Zo spelen gemeenten een belangrijke rol om samenwerkingsafspraken met corporaties en energieleveranciers en andere organisaties te maken om vroegsignalering te bevorderen. Ook de organisaties die schuldhulp bieden en de schuldeisers hebben onderling afspraken gemaakt om tot een goede samenwerking te komen. Zo zijn bijvoorbeeld tussen de NVVK en verschillende energiebedrijven en woningcorporaties convenanten gesloten.

Tijdens de bestuurlijke conferentie van december 2006 is de Intentieverklaring door een aantal belangrijke partijen ondertekend. Hierover heb ik u eerder geïnformeerd in mijn brief van 26 maart 2007². Ook hebben SZW en de VNG in het deelakkoord Participatie afspraken gemaakt om zich in te spannen om verder te gaan met de samenwerking op lokaal en regionaal niveau.

De minister van VROM heeft in het kader van het armoede- en schuldenbeleid de waterleidingbedrijven gewezen op het belang van het vroeg signaleren van betalingsachterstanden om daarmee zoveel mogelijk afsluitingen van water te voorkomen. Via de koepelorganisatie van de waterleidingbedrijven, VEWIN, hebben de waterleidingbedrijven hun medewerking toegezegd om bij hun betalingsherinnering een verwijzing naar de schuldhulpverleningsinstanties op te nemen.

Convenant CJIB – NVVK

Vaak maken ook strafrechtelijke schulden onderdeel uit van een schuldenpakket. Het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB) is in een substantieel aantal dossiers in de minnelijke schuldhulp als schuldeiser vertegenwoordigd. Tot nu toe was het niet mogelijk om CJIB schulden in een minnelijk traject op te nemen. Met de ondertekening op 27 augustus 2007 van het convenant minnelijke schuldhulp ondertekend door het CJIB, de NVVK en de minister van Justitie is hierin verandering gekomen. Per 1 september 2007 is dit convenant in werking getreden. De verwachting is gerechtvaardigd dat er voortaan meer minnelijke regelingen zullen kunnen slagen. Een intensieve voorbereiding ging aan de ondertekening vooraf. In de zomer heeft een pilot gedraaid bij de gemeentelijke kredietbank Drenthe om eventuele kinderziektes bij de uitvoering in een vroeg stadium op te sporen. Het is nu nog te vroeg om de eerste ervaringen uit de praktijk te analyseren. Het convenant kan als een best practice worden voorge-

¹ TK 31 070, nr. 11.

² TK 24 515, nr. 100.

houden aan andere schuldeisers die nog onvoldoende de meerwaarde van een buitengerechtelijke oplossing zien. De ontwikkelingen op dit punt zullen wij nauwlettend volgen.

Het verbeteren van de kwaliteit van schuldhulpverlening

In de afgelopen periode heeft het kabinet zich ingezet om de kwaliteit van de schuldhulpverlening te verbeteren. De volgende maatregelen zijn daartoe genomen.

Tot en met 2009 zijn extra middelen beschikbaar gesteld aan gemeenten voor schuldhulpverlening. In 2006 hebben 425 gemeenten 23 miljoen euro via de Tijdelijke subsidieregeling schuldhulpverlening ontvangen. Deze regeling loopt tot eind 2007 en is bedoeld om integrale schuldhulpverlening te bevorderen. Voor de jaren 2007 tot en met 2009 ontvangen gemeenten een extra bedrag van 65 miljoen euro voor schuldhulpverlening via het Gemeentefonds. Daarnaast heeft het kabinet middelen vrijgemaakt voor armoedebestrijding en schuldhulpverlening die oplopen tot structureel 80 miljoen euro in 2011.

Het kabinet ondersteunt het traject van vrijwillige certificering voor schuldhulpverleners. Naar verwachting zullen medio 2008 normen voor schuldhulp zijn vastgesteld. Daarna kunnen de organisaties de procedure voor certificering starten. Als het certificeringstraject succesvol is, zal dit leiden tot een verdere professionalisering van de schuldhulpverlening. Zowel schuldenaars als schuldeisers kunnen er dan zeker van zijn dat gecertificeerde schuldhulpverleners werken volgens hoge professionele standaarden.

Verder stimuleren we ten behoeve van een betere aansluiting tussen de minnelijke en wettelijke schuldhulptrajecten overleg op structurele basis tussen de regionale schuldhulp ketenpartners. In algemene zin zal de beoogde gegevensuitwisseling en het afstemmen van elkaars uitvoeringsbeleid kwaliteit- en efficiëncywinst in de keten opleveren. Deze afstemming zal ook bijdragen aan een efficiënte en effectieve toepassing van voornoemde instrumenten die de Wsnp biedt ter versterking van het minnelijke traject.

Naar verwachting zal ook de invoering van het stabilisatietraject door de schuldhulpverlening meer mogelijkheden bieden om te komen tot succesvolle minnelijke schuldregelingen. Hierdoor krijgen schuldhulpverleners de tijd om in gevallen waarin niet binnen enkele maanden een schuldregeling met de schuldeisers kan worden getroffen, eerst de schuldsituatie te stabiliseren.

Wsnp als sluitstuk van de schuldhulpverlening

Het wettelijke stelsel van schuldsanering, de Wet schuldsanering natuurlijke personen (Wsnp), maakt op dit moment bijna negen jaar deel uit van onze rechtsorde. Het biedt perspectief op een schuldenvrije toekomst aan personen die zich in een uitzichtloze (niet minnelijke oplosbare) schuldsituatie bevinden. Uit de Monitor Schuldsanering 2005¹ blijkt dat dit perspectief – in de vorm van een schone lei eindvonnis – aan ruim 70% van de aanvragers geboden worden. Ook bleek uit deze monitor dat voor een groot deel van deze schuldenaren de schone lei een duurzaam einde betekent van een moeilijke periode met hoge schulden. De Wsnp kan daarom als succesvol worden bestempeld.

Versterking minnelijk traject door middel van de Wsnp

Ook de aanpassingen in de Wsnp zullen naar verwachting bijdragen aan een versterking van het minnelijk traject. Een van de nieuwe instrumenten die de Wsnp biedt is de mogelijkheid van een moratorium als zich een

¹ TK 2006–2007, 30 800 VI en 24 515, nr. 72.

noodsituatie voordoet, bijvoorbeeld een dreigende uitzetting. De schuldhulpverlener heeft vervolgens (maximaal 6 maanden) de gelegenheid om een minnelijke regeling te bereiken, zonder dat de schuldeiser incasso-maatregelen neemt.

Een tweede impuls voor het minnelijke traject verwachten we van de gedwongen schuldregeling ofwel het dwangakkoord. Een onredelijke weigering van de schuldeiser om mee te werken aan een minnelijke schuldregeling kan hierdoor worden voorgelegd aan de schuldsaneringsrechter. De rechter kan de weigerende schuldeiser veroordelen om mee te werken aan een minnelijke regeling. Deze gewijzigde wettelijke regels van de schuldsaneringsregeling treden per 1 januari 2008 in werking.

V.b Nieuwe maatregelen

De additionele maatregelen die het kabinet neemt, richten zich zowel op het voorkomen van het ontstaan van overkreditering schulden als op het versterken van de schuldhulpverlening.

Extra middelen voor armoedebestrijding

Tijdens de algemene politieke beschouwingen heeft de Tweede Kamer via een motie verzocht om extra middelen voor bestrijding van kinderarmoede. Het gaat om 40 miljoen euro in 2008 en 40 miljoen euro in 2009. Het kabinet zal de Tweede Kamer separaat informeren over de uitvoering van deze motie.

Het verbeteren van de effectiviteit van schuldhulpverlening

In het deelakkoord Participatie is afgesproken in kaart te brengen hoe de effectiviteit en de kwaliteit van de minnelijke schuldhulpverlening kan worden versterkt.

Zoals wij al eerder in deze brief hebben gemeld, zullen wij hiervoor een onderzoek starten.

Daarnaast heeft het kabinet de Inspectie voor Werk en Inkomen (IWI) gevraagd, naar aanleiding van haar rapport «*Bijstand en vermogen*», te onderzoeken of en welke actie gemeenten nemen op het moment dat zij bij aanvraag vaststellen dat er sprake is van een (problematische) schuldsituatie. Immers, hoe sneller wordt ingegrepen in een (dreigende) problematische schuldsituatie, hoe beter. Daarbij is het interessant inzicht te verkrijgen in de situaties waarin gemeenten deze personen doorverwijzen, welk aanbod wordt gedaan (budgetcursus, budgetbeheer, schuldsanering) en of gemeenten vervolgens (actief) de stand van zaken volgen. Met dit aanvullende IWI-onderzoek kan invulling worden gegeven aan de motie-Ortega-Martijn¹. Dit onderzoek kan inzicht verschaffen in de mate waarin gemeenten een budgetteringscursus en/of financiële coach aanbieden aan mensen die een bijstandsuitkering toegekend krijgen. Op grond van de uitkomsten van dit onderzoek kunnen wij vervolgens vaststellen of gemeenten een dergelijk aanbod doen of dat aanvullende acties vanuit het kabinet nodig zijn.

Tevens hebben het ministerie van SZW, VNG en Divosa in het Innovatieprogramma Werk en bijstand (IPW), de programmalijn «Huishoudens met problematische schulden» opgenomen. Deze programmalijn is ondersteunend aan de ambities uit het deelakkoord Participatie en richt zich op een aantal deelterreinen van de bredere schuldenproblematiek. Binnen de programmalijn vinden gesprekken met gemeenten plaats over de opzet van een aantal pilots met als doel het onderzoeken of (gedeeltelijke) kwijtschelding van schulden voor uitkeringsgerechtigden een uitstroombevorderend effect kan hebben (activerend kwijtscheldingsbeleid). Ook zal worden bekeken of er pilots opgezet kunnen worden, waarin wordt

¹ TK 24 515 nr. 111.

verkend of en zo ja op welke manier gezinnen met kinderen voorrang kunnen krijgen bij schuldhulpverlening. Daarmee wordt uitvoering gegeven aan de motie-Spies¹.

Uitvoeringsorganisaties en gemeenten als schuldeiser

Op dit moment kunnen in het minnelijk traject fraudeschulden in het kader van sociale zekerheidswetgeving niet worden kwijtgescholden. Wij onderzoeken de mogelijkheden om dit toch te bewerkstelligen.

Uitbreiden mogelijkheden voor schuldbemiddeling

Het kabinet heeft het voornemen om een AMvB onder de Wet op het consumentenkrediet vast te stellen op grond waarvan onder een aantal strikte voorwaarden private schuldhulpverleners wordt toegestaan vergoedingen voor schuldbemiddeling aan schuldenaars te vragen. Zoals gemeld zijn private partijen momenteel bezig in een normcommissie om normen te ontwikkelen voor schuldhulpverlening. Deze normen zullen certificering van schuldhulpverleners mogelijk maken. De bovenbedoelde AMvB wordt pas opgesteld nadat de normen zijn vastgesteld door de normcommissie.

Het kabinet wil het vragen van vergoedingen alleen toestaan indien door de schuldhulpverlener niet alleen schuldbemiddeling maar ook budgetbeheer wordt uitgevoerd. De hoogte van de te vragen vergoedingen voor schuldbemiddeling en budgetbeheer zal worden gemaximeerd. Doel van deze maatregel is het verruimen van de mogelijkheden voor schuldbemiddeling in het minnelijke traject.

Uitgangspunt is dat de door schuldbemiddelaars aan schuldenaars te vragen vergoedingen niet ten laste mogen komen van het leefgeld van de schuldenaars. De bepaling van de hoogte van het leefgeld van de schuldenaar en van het vrij te laten bedrag dat in beginsel beschikbaar is voor de schuldeisers zal dienen te geschieden via de methode die de Rechter-Commissarissen in Faillissementen hanteren onder de Wsnp (de zogenaamde Recofa-methode). De vergoedingen aan schuldbemiddelaars komen dus ten laste van het deel van het inkomen van de schuldenaar dat beschikbaar is voor aflossingen aan de schuldeisers. Een ander uitgangspunt is dat het minnelijke traject ook voor schuldeisers aantrekkelijker moet zijn dan het wettelijke traject. Hiertoe zal worden geregeld dat de vergoedingen aan de schuldhulpverleners die in het minnelijke traject ten laste kan komen van de boedel niet hoger zijn dan de vergoeding voor de bewindvoerder die in het wettelijke traject ten laste komt van de boedel.

Schuldbemiddelaars die een vergoeding aan schuldenaars kunnen vragen voor schuldbemiddeling en budgetbeheer dienen betrouwbaar te zijn en dienen over voldoende financiële waarborgen te beschikken. Een betrouwbare uitvoering van budgetbeheer en financiële zekerheid wordt geborgd door de strenge ontheffingsmogelijkheden van het verbod uit artikel 3:5 van de Wft om opvorderbare gelden aan te trekken van het publiek. De voorwaarden om ontheffing te krijgen van dit verbod zien namelijk op de betrouwbaarheid en financiële zekerheid van de schuldhulpverlener die budgetbeheer wil uitvoeren. DNB heeft voldoende instrumenten om de naleving van dit verbod te handhaven. De Wft kent een sluitend geheel van boetes en dwangsommen. Het betreffende verbod uit artikel 3:5 is beboet in de zwaarste categorie. Met de nieuwe boetewet wordt overigens voorgesteld de maximum boetes voor dit artikel te verhogen van € 480 000 naar € 2 000 000.

Raakvlakken met de wijkaanpak

Tijdens de wijktoer langs de 40 aandachtswijken en in de wijkactie-

¹ TK 24 515 nr. 105.

plannen hebben gemeenten ook de schuldenproblematiek aan de orde gesteld. Armoede en sociaal economische achterstand zijn hoog in deze wijken, wat vaak leidt tot sociale uitsluitingen en ernstige schuldenproblematiek. In het actieplan krachtwijken is daarom een uitgebreid programma voor kennisuitwisseling opgenomen. Ook is gebleken dat corporaties een goede rol kunnen vervullen bij het nemen van initiatieven om huurders met financiële problemen te helpen om daarmee erger te voorkomen.

De ervaringen van de wijkenaanpak worden ook wat betreft de schuldenproblematiek en het oplossen ervan, gebundeld en breed toegankelijk gemaakt.

Het kabinet onderzoekt in hoeverre best practices (die bijvoorbeeld voortkomen uit de wijkenaanpak) rondom het thema schulden en woningcorporaties breed kunnen worden verspreid.

Uitsluiten kredietverstrekkers als schuldeisers

U hebt ons gevraagd om te onderzoeken of kredietverstrekkers die zich onvoldoende aan hun toetsingsplicht kwijten kunnen worden uitgesloten als schuldeisers binnen de Wsnp¹.

De motie beoogt onverantwoorde kredietverstrekking tegen te gaan. Wij onderschrijven volledig dit doel, maar wij zijn van mening dat dit beoogde effect langs andere wegen bereikt wordt.

Allereerst onderstreept de motie het belang van de kredietwaardigheidstoets. Preventie vinden wij immers een betere aanpak dan een sanctieering achteraf. Kredietverstrekkers die de kredietwaardigheidstoets onvoldoende of onvolledig uitvoeren, handelen in strijd met de Wet op het financieel toezicht (Wft). De Autoriteit Financiële Markten (AFM) houdt toezicht op de naleving van deze wet en kan een boete opleggen. De AFM heeft naar aanleiding van een eigen onderzoek naar de naleving van de Wft aangekondigd strikter op de naleving toe te zien. Bovendien worden de op te leggen boetes verhoogd naar maximaal € 1 000 000. Het kabinet verwacht dat dit kredietverstrekkers meer bewust zal maken van het belang van een goede toepassing van de kredietwaardigheidstoets.

Los van het vorengaande is het ook nog de vraag of een uitsluiting of achterstelling van kredietverstrekkers binnen een Wsnp-traject het gewenste effect heeft. De ervaring leert namelijk dat in het algemeen aan een vordering uit consumptieve kredietverlening geen bijzonder voorrecht is verbonden. Ook is de uitkering bij een faillissement of een Wsnp traject aan een schuldeiser met een dergelijke gewone concurrente vordering al bijzonder laag. In die zin heeft een (nog verdere) achterstelling weinig toegevoegde waarde. Tenslotte zou met een achterstelling van onverantwoorde kredietverleningen een derde categorie van vorderingen worden geïntroduceerd in de Faillissementswet (naast de reeds bestaande preferente of concurrente status van vorderingen), wat het stelsel gecompliceerder zou maken. De huidige tendens is juist om het aantal verschillende typen van bevoorrechtiging in het systeem te *verminderen*. Ook de Commissie Kortmann die momenteel adviseert over een nieuwe Insolventiewet is voorstander van het beperken van bestaande preferenties van schuldeisers en van het niet toelaten van nieuwe preferenties.

VI. Tot slot

Met deze brief heeft het Kabinet u een overzicht gegeven van de beleidsvoornemens op het gebied van voorkomen en reduceren van schuldenproblematiek. Tevens is hiermee invulling gegeven aan een groot aantal moties en toezeggingen. Over de effecten van bovengenoemde maatregelen zal het Kabinet u nader informeren. In die kabinetsbrieven wordt onder meer gerapporteerd wat het resultaat is van de afspraak van SZW en VNG om het aantal huishoudens met problematische schulden terug te

¹ Motie-Spekman, TK 24 515, nr. 107.

dringen. Ook wordt u op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen op het gebied van preventie, zoals onder meer de verbetering van schulden- en kredietregistratie.

De staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
A. Aboutaleb

De minister van Financiën
W. J. Bos

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1764

Vragen van het lid **Karabulut** (SP) aan de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de minister van Financiën over *het gemakkelijk kunnen lenen en kopen op afbetaling*. (Ingezonden 4 maart 2008)

1
Wat is uw reactie op de uitzending van Zembla waaruit blijkt dat lenen en kopen op afbetaling makkelijk is?¹

2
Wat is uw oordeel over de uitzending van Zembla waaruit blijkt dat er niet altijd goed gecontroleerd wordt of mensen wel in staat zijn een lening terug te betalen?

3
Deelt u de mening dat naast een eigen verantwoordelijkheid van mensen ook kredietverstrekkers een verantwoordelijkheid hebben om overkreditering te voorkomen? Zo ja, welke verantwoordelijkheden zijn dit en is dit wettelijk gewaarborgd? Zo neen, waarom niet?

4
Aan welke wettelijke voorwaarden moeten kredietverstrekkers in het kader van de kredietwaardigheidstoets nu precies voldoen als zij een krediet verstrekken?

5
Worden er in het kader van de kredietwaardigheidstoets wettelijke

grenzen gesteld aan het inkomen van de kredietnemer? Zo ja, kunt u dat toelichten? Zo neen, vindt u dit wenselijk?

6
Acht u het mogelijk dat met de huidige wetgeving kredietverstrekkers een krediet kunnen verstrekken aan iemand die al een schuld heeft? Zo ja, vindt u dat wenselijk? Zo neen, kunt u dat toelichten?

7
Deelt u de mening dat kredietverstrekkers onafhankelijk vastgestelde normen zouden moeten hanteren bij het verstrekken van een krediet om overkreditering te voorkomen? Zo ja, welke maatregelen gaat u treffen? Zo neen, waarom niet?

8
Wat is uw oordeel over de uitzending van Zembla waaruit blijkt dat wie eenmaal in de schulden zit, niet altijd bij de kredietbank of gemeentelijke schuldhulpverlening terecht blijkt te kunnen?

9
Hoe hoog zijn de wachtlijsten voor gemeentelijke schuldhulpverlening en hoe lang moeten mensen gemiddeld wachten?

10
Welke maatregelen gaat u treffen om te voorkomen dat mensen hulp zoeken bij malafide schuldhulpverleners?

11
Wat is de stand van zaken van het onderzoek van de Fiod naar Vespa?

12
Kunt u garanderen dat het budget voor schulden dat in het Gemeentefonds is gestort besteedt wordt aan schuldhulpverlening? Zo ja, kunt u dat toelichten? Zo neen, bent u bereid dit geld alsnog te oormerken?

Toelichting

Deze vragen dienen ter aanvulling op eerdere vragen terzake van het lid Blanksma-van den Heuvel, ingezonden 19 februari 2008 (vraagnummer 2070812110).

¹ Zembla, «lenen, lenen, lenen», 17 februari 2008.

Antwoord

Antwoord van staatssecretaris **Aboutaleb** (Sociale Zaken en Werkgelegenheid), mede namens de minister van Financiën en de staatssecretaris van Economische Zaken. (Ontvangen 25 maart 2008)

1
Het relatieve gemak waarmee consumenten in bepaalde situaties goederen op afbetaling kunnen kopen (goederenkrediet), heeft het kabinet al langer in het vizier. Dat is precies de reden dat het kabinet in 2007 in snel tempo een evaluatieonderzoek heeft laten uitvoeren, waarin de effectiviteit van de regelgeving voor krediet (waaronder ook goederenkrediet) kritisch is bezien. Naar aanleiding van

dit onderzoek heeft het kabinet in de brief van 19 oktober 2007 een breed pakket van maatregelen aangekondigd. Deze maatregelen houden onder meer in dat de kredietregels op een aantal belangrijke punten verder zullen worden aangescherpt. Op dit moment zijn kredietaanbieders bij alle vormen van krediet, dus ook bij het kopen van goederen op afbetaling, al bij wet verplicht om een kredietwaardigheidstoets uit te voeren en een kredietprospectus beschikbaar te hebben. De Autoriteit Financiële Markten (AFM) houdt toezicht op de naleving van deze verplichtingen. Een van de aangekondigde maatregelen in de brief van 19 oktober 2007¹ betreft een betere invulling door de branche van de kredietwaardigheidstoets. Dit betreft allereerst de aangekondigde uitbreiding en verbetering van de schulden- en kredietregistratie, waardoor de kredietwaardigheidstoets verder wordt versterkt. Naast de bestaande kredietregistratie door Stichting BKR zullen in het Landelijk Informatiesysteem Schulden (LIS) ook achterstanden van betaling aan woningcorporaties, energiebedrijven, sociale diensten, Leger des Heils en kredietbanken worden geregistreerd. In de toekomst zullen hieraan andersoortige betalingsachterstanden worden toegevoegd. Daartoe zal Stichting LIS onder voorwaarden toegang krijgen tot de GBA. Om de kwaliteit van de kredietregistratie verder te verbeteren, krijgt ook Stichting BKR onder voorwaarden toegang tot de GBA. Daarnaast hebben zowel de Vereniging van Financieringsondernemingen Nederland (VFN) als de Nederlandse Thuiswinkelorganisatie (NTO) nieuwe strengere gedragscodes vastgesteld, ter invulling van de open norm voor verantwoorde kredietverstrekking. In een aantal gevallen kost de implementatie van de strengere criteria voor de thuiswinkelorganisaties enige tijd, omdat geavanceerde systemen moeten worden aangepast. Ook de cardmaatschappijen die aankopen van goederen «op de winkelvloer» financieren zullen vanaf 1 maart 2008 strengere criteria toepassen. Dit betekent dat meer relevante

informatie moet worden ingewonnen en strenger moet worden getoetst of het netto-inkomen van de consument voldoende is om de lening aan te kunnen. De situatie die in de Zembla-uitzending werd getoond – waarbij een persoon door enkel het opgeven van de marge waarbinnen zijn inkomen ligt een lening krijgt –, zal niet meer mogen voorkomen op basis van de normen waaraan kredietverstrekkers zich zullen conformeren. Het netto-inkomen zal preciezer moeten worden vastgesteld. Ook de gezinssamenstelling, woonlasten, eventuele alimentatie en bestaande financieringslasten zullen dan van belang zijn. Daarnaast zal de AFM in 2008 een follow-up onderzoek uitvoeren naar verantwoorde kredietverstrekking. Dit onderzoek zal zich onder meer richten op de naleving van de aangescherpte criteria. Ook goederenkrediet zal in dit onderzoek worden betrokken. Een andere aangekondigde maatregel betreft het informatiestatuut. Op grond van de huidige wetgeving zijn kredietaanbieders en -bemiddelaars al verplicht om vóór het aangaan van een lening een kredietprospectus aan de consument te verstrekken. Beschikt een kredietaanbieder over een website, dan mag hij het prospectus op de website beschikbaar houden en moet hij het document op verzoek van de consument – kosteloos – verstrekken. Het kredietprospectus bevat (deels) gestandaardiseerde informatie over de meest relevante kenmerken van het aangeboden krediet (looptijd, kosten etc.). Deze informatie stelt de consument in staat om inzicht te krijgen in het kredietproduct en dit product te vergelijken met andere kredietproducten. Of de consument deze informatie daadwerkelijk gebruikt, behoort tot zijn eigen verantwoordelijkheid. Met de implementatie van de nieuwe richtlijn Consumentenkrediet wordt het prospectus vervangen door een zogenaamd «informatiestatuut». Dit informatiestatuut, dat altijd *vooraf en schriftelijk* of op een andere duurzame drager (bijvoorbeeld een diskette) aan de consument moet worden verstrekt, bevat de informatie die toegesloten is op het krediet dat de consument verlangt. Voorwaarde voor duurzame dragers is dat de

informatie moet kunnen worden opgeslagen en dat ongewijzigde reproductie van de opgeslagen informatie mogelijk is. Hoewel het maken van afzonderlijke informatiestatuten per consument tot meer administratieve lasten zal leiden, wordt verwacht dat op maat gesneden informatie vooraf, de consument beter inzicht geeft in onder andere de kosten van een krediet.

2

Deze problematiek is mij bekend. In januari 2007 is uw Kamer geïnformeerd over het feit dat er teveel sprake is van het onverantwoord verlenen van krediet (TK 2006–2007, 29 942, nr. 37). Hierbij is ook aangegeven dat deze situatie zorgwekkend is. Het afgelopen jaar is daarom, zoals ook uit de bovenstaande beantwoording blijkt, ingezet op een veel betere naleving van de open norm. Dit begint inmiddels effect te krijgen.

3

Ik deel deze mening zeker. Zoals ook uit het EIM-onderzoek van september 2007 blijkt, zijn er risicoconsumenten die, zeker naarmate de schulden groter worden, hun grip op de situatie kwijtraken. Ook kredietverstrekkers hebben een verantwoordelijkheid deze personen te stoppen in hun onverantwoord leenedrag. De wettelijk verplichte kredietwaardigheidstoets is hiervoor het geijkte instrument. Deze toets bestaat uit twee elementen: het inwinnen van informatie over de financiële situatie van de consument en het op basis van die informatie vaststellen of kredietverstrekking verantwoord is.

4

De wettelijke verplichte kredietwaardigheidstoets is in de wet geformuleerd als een open norm. Dit betekent dat kredietverstrekkers zelf de verantwoordelijkheid hebben hieraan op een verantwoorde wijze invulling te geven. De AFM ziet erop toe dat dit ook gebeurt. Op een aantal punten geeft de wet een nadere invulling van de open norm.

- Bij kredieten vanaf € 1000 moet de kredietverstrekker beschikken over voldoende schriftelijke, of op een andere duurzame drager vastgelegde informatie aangaande de financiële positie van de consument.

• Bij kredieten vanaf € 250 moet de kredietverstrekker een stelsel van kredietregistratie raadplegen.

5

De wet stelt geen inkomensgrenzen voor de verstrekking van krediet. Dit achten wij ook niet wenselijk. In de praktijk zullen dergelijke wettelijke normen te star zijn om tot verantwoorde kredietverlening te komen. Niet alleen het inkomen is immers van belang, maar ook andere factoren, zoals de samenstelling van het huishouden (bijvoorbeeld tweeverdieners, alleenstaande ouder), andere schulden, de vaste lasten (bijvoorbeeld alimentatiekosten, woonlasten) en het doel van de lening (bijvoorbeeld noodzakelijke of luxe goederen). Er dient ruimte te zijn om dit per geval af te wegen. Bovendien hoeft bij veranderende omstandigheden, die tot andere normen nopen, geen wetswijziging te worden afgewacht.

6

In algemene zin dient het bij de toepassing van de kredietwaardigheidstoets zwaar te wegen dat iemand al een andere schuld heeft. Ook hier geldt dat onder omstandigheden kredietverstrekking dan toch verantwoord kan zijn. Naast de hierboven genoemde factoren kan dan bijvoorbeeld ook de hoogte van die andere schuld van belang zijn.

7

Zoals hierboven staat aangegeven achten wij door de wetgever vastgestelde normen hieromtrent niet wenselijk. Desalniettemin zijn wij wel van mening dat er waarborgen moeten zijn, die ertoe leiden dat kredietverstrekkers hun verantwoordelijkheid ook waarmaken. Ten eerste bestaat er hiervoor het bovengenoemde toezicht van de AFM. Zoals aangekondigd in mijn brief van 19 oktober 2007 (TK 2007–2008, 24 515, nr. 119) wordt dit toezicht versterkt door de boete die de AFM kan opleggen te verhogen naar € 1.000.000. Ten tweede zijn er gedragscodes van de marktorganisaties, zoals de VFN en de NTO, waarin normen voor verantwoorde kredietverlening zijn vastgelegd.

Mede naar aanleiding van de bevindingen van januari 2007 heeft

de AFM het afgelopen jaar met de marktorganisaties intensief overleg gevoerd wat heeft geleid tot hierboven genoemde nieuwe, strengere gedragscodes. Deze gedragscodes zijn weliswaar niet bindend voor individuele kredietverstrekkers, maar als ervan wordt afgeweken geldt het uitgangspunt dat aan de AFM moet worden aangetoond dat de kredietverstrekking toch verantwoord is. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn als alternatieve, adequate normen worden gehanteerd of als over specifieke consumenten aanvullende informatie wordt ingewonnen waaruit blijkt dat afwijking van de norm voor die consument verantwoord is. De AFM is en blijft als onafhankelijk toezichthouder verantwoordelijk voor een goede handhaving van de norm en zal adequaat toezien. Daarnaast wordt, zoals hierboven genoemd, de versterking van de kredietwaardigheidstoets bewerkstelligd door uitbreiding van de schuldenregistratie.

8 en 9

Het beeld van de wachtlijstproblematiek is niet eenduidig. Ik ontvang hierover verschillende signalen. Al eerder heb ik aangegeven dat er geen goed landelijk beeld bestaat van de stand van zaken rondom de minnelijke schuldhulpverlening. Dit gebrek aan landelijke (beleids)informatie maakt het lastig om in te spelen op knelpunten en duiding te geven aan dit soort signalen. Daarom ben ik een onderzoek gestart naar de effectiviteit van schuldhulpverlening. Dat onderzoek gaat onder meer in op de vragen naar de wachtlijstproblematiek bij schuldhulpverlening. Medio 2008 komen de resultaten van dit onderzoek beschikbaar. Ik zal de Kamer informeren over de onderzoeksresultaten en mijn beleidsconclusies en zonodig nieuwe maatregelen voorstellen. In een ideale situatie zou iedereen die hulp nodig heeft deze hulp ook onmiddellijk moeten krijgen, maar de werkelijkheid is weerbarstiger, soms ligt het aan de schuldenaar, soms ligt het aan de organisatie die niet adequaat reageert. Met de VNG is in het kader van het deelakkoord participatie SZW-VNG afgesproken om de komende jaren een extra

impuls te geven aan het terugdringen van het aantal huishoudens met problematische schulden. Het kabinet heeft voor dit doel tot en met 2009 een bedrag van ongeveer €65 mln beschikbaar gesteld via de algemene uitkering in het gemeentefonds. Gemeenten kunnen dit naar eigen inzicht besteden (maatwerk) en dus zonodig ook inzetten voor een snellere dienstverlening aan mensen met schulden.

10

Schuldhulpverleners die de wet overtreden kunnen strafrechtelijk worden aangepakt. Daarnaast is van belang dat momenteel wordt gewerkt aan de opstelling van normen aan de hand waarvan schuldhulpverleners zich zullen kunnen laten certificeren. Een ondernemer die aan de normen voldoet zal zich door middel van een certificaat kunnen onderscheiden van een ondernemer die niet aan de normen voldoet. Een certificaat maakt het ook voor de consument transparant of een schuldhulpverlener aan de gestelde normen voldoet. In het antwoord op een recente vraag van het lid Blanksma over hetzelfde onderwerp (TK, 2007–2008, nr. 1589 d.d. 7 maart) is uitgebreid ingegaan op de stand van zaken wat betreft de ontwikkeling van normen voor het certificeren van schuldhulpverleners.

11

De bedoelde zaak is in onderzoek bij de FIOD-ECD. Het proces verbaal is nagenoeg gereed en zal aan het Functioneel Parket (FP) worden gestuurd. Het FP beslist over de verdere afhandeling van deze zaak.

12

Het rijksbeleid is erop gericht om middelen zoveel mogelijk ontschot aan de gemeenten beschikbaar te stellen. Op deze manier kunnen gemeenten maatwerk leveren en creatieve arrangementen aan hun burgers aanbieden. Het rijksbreed terugdringen van specifieke uitkeringen kan dus ook leiden tot een meer effectieve inzet van middelen voor schuldhulpverlening. Ik heb vertrouwen in de manier waarop lokale bestuurders hiermee aan de slag gaan. In het deelakkoord Participatie van het bestuursakkoord heb ik met gemeenten afgesproken

om de effectiviteit en de kwaliteit van de minnelijke schuldhelpverlening te versterken. Onderdeel van het akkoord is dat we monitoren op welke manier de afspraken uit het akkoord door de gemeente worden uitgevoerd.

¹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2007–2008, 24 515, nr. 119.

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1589

Vragen van het lid **Blanksma-van den Heuvel** (CDA) aan de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de minister van Financiën over *de gemakkelijke verstrekkingen van leningen aan consumenten*. (Ingezonden 19 februari 2008)

1

Hebt u de uitzending «lenen, lenen, lenen» gezien over de gemakkelijke verstrekkingen van leningen aan consumenten?¹

2

Is het u bekend dat bij het kopen op afbetaling geen enkele informatie wordt verstrekt over de voorwaarden waaronder geleend wordt? Welke rol speelt de toezichthouder hier?

3

Bent u het ermee eens dat de regels voor het kopen op afbetaling moeten worden aangescherpt? Bent u bereid een onderzoek te starten naar de werkelijke omvang van de problematiek?

4

Kunt u bevestigen dat er wachtlijsten zijn in de schuldhulpverlening? Zo ja, hoe lang zijn deze wachtlijsten? Hoe worden de gemeenten beleidsmatig gestuurd om de extra gelden in te zetten om de wachtlijsten weg te werken?

5

Wat is de stand van zaken betreffende een keurmerk voor de sector van schuldhulpverleners? Welke middelen heeft u om bedrijven die misbruik maken van mensen met schulden per direct aan te pakken?

¹ Zembla, 17 februari 2008.

Antwoord

Antwoord van staatssecretaris **Aboutaleb** (Sociale Zaken en Werkgelegenheid), mede namens de minister van Financiën en de staatssecretaris van Economische Zaken. (Ontvangen 7 maart 2008)

1

Ja.

2

Op grond van de Wet op het financieel toezicht (Wft) zijn kredietaanbieders – waaronder aanbieders van goederenkrediet – verplicht om vóór het aangaan van een kredietovereenkomst een kredietprospectus aan de consument te verstrekken. Wordt een krediet aangeboden door een bemiddelaar, dan rust deze verplichting op deze bemiddelaar. Beschikt een kredietaanbieder over een website, dan mag hij het prospectus op de website beschikbaar houden en moet hij het document op verzoek van de consument – kosteloos – verstrekken. Het kredietprospectus bevat (deels) gestandaardiseerde informatie over de meest relevante kenmerken van

het aangeboden krediet (looptijd, kosten etc.). Deze informatie stelt de consument in staat om inzicht te krijgen in het kredietproduct en dit product te vergelijken met andere kredietproducten. Of de consument deze informatie daadwerkelijk gebruikt, behoort tot zijn eigen verantwoordelijkheid.

De toezichthouder Autoriteit Financiële Markten (AFM) houdt toezicht op de naleving van deze informatieverstrekkingsverplichting. Zoals reeds is aangekondigd in brief van 19 oktober jl.¹, wordt het kredietprospectus met de implementatie van de nieuwe richtlijn Consumentenkrediet vervangen door een zogenaamd «informatiestatuut». Dit informatiestatuut, dat altijd vooraf en schriftelijk of op een andere duurzame drager aan de consument moet worden verstrekt, bevat de informatie die toegesneden is op het krediet dat de consument verlangt. Hoewel het maken van afzonderlijke informatiestatuten per consument tot meer administratieve lasten zal leiden, wordt verwacht dat op maat gesneden informatie vooraf, de consument beter inzicht geeft in onder andere de kosten van een krediet.

Naast het beschikbaar stellen van een kredietprospectus kent de Wet op het Consumentenkrediet (Wck) de verplichting om bepaalde specifieke gegevens in een kredietovereenkomst op te nemen (artikel 30 Wck).

3

Voor alle vormen van kredietverlening, dus ook het kopen van goederen op afbetaling, geldt het verplichte kredietprospectus en de verplichting om een kredietwaardigheidstoets uit te voeren. Dat betekent dat kredietaanbieders altijd verplicht zijn om informatie in te winnen over de financiële positie van de consument en aan de hand van die informatie te beoordelen of de kredietverlening verantwoord is. Bij kredieten vanaf € 250 is de kredietaanbieder bovendien verplicht het Bureau Krediet Registratie (BKR) te raadplegen. Het BKR registreert alle kredietovereenkomsten met een looptijd langer dan drie maanden, waaronder koop op afbetaling, vanaf het moment van afsluiting (positieve registratie). Het gaat dus niet alleen om consumenten waarbij een betalingsprobleem is ontstaan. Op die manier krijgt de kredietaanbieder een breed beeld van de financiële positie van een consument. Zoals is aangekondigd in de brief van 19 oktober 2007 zullen de kredietregels op een aantal belangrijke punten verder worden aangescherpt. Dit volgt deels uit de richtlijn Consumentenkrediet (vervanging van het kredietprospectus door een informatiestatuut). Maar ook uit de resultaten van een evaluatieonderzoek dat het kabinet in 2007 heeft laten uitvoeren. Daarin is de effectiviteit van de regelgeving voor krediet (waaronder ook goederenkrediet) kritisch bezien. Een van de aangekondigde maatregelen betreft een betere invulling door de branche van de kredietwaardigheidstoets. Zo zal door de aangekondigde uitbreiding en verbetering van de schulden- en kredietregistratie de kredietwaardigheidstoets verder worden versterkt. Naast de bestaande kredietregistratie door stichting BKR zullen in het Landelijk Informatiesysteem Schulden (LIS) ook achterstanden van betaling aan woningcorporaties, energiebedrijven, sociale diensten, Leger des Heils en kredietbanken worden geregistreerd. In de toekomst zullen hieraan andersoortige betalingsachterstanden worden toegevoegd. Daartoe zal Stichting LIS onder voorwaarden toegang krijgen tot de GBA. Om de kwaliteit van de kredietregistratie

verder te verbeteren, krijgt ook Stichting BKR onder voorwaarden toegang tot de GBA. Daarnaast hebben zowel de Vereniging van Financieringsondernemingen Nederland (VFN) als de Nederlandse Thuiswinkelorganisatie (NTO) nieuwe strengere gedragscodes vastgesteld. In een aantal gevallen kost de implementatie van de strengere criteria voor de thuiswinkelorganisaties enige tijd, omdat geavanceerde systemen moeten worden aangepast. Ook de cardmaatschappijen die aankopen van goederen «op de winkelvloer» financieren zullen vanaf 1 maart 2008 strengere criteria toepassen. Dit betekent dat meer relevante informatie moet worden ingewonnen en strenger moet worden getoetst of het netto-inkomen van de consument voldoende is om de lening aan te kunnen.

De situatie die in de Zembla-uitzending werd getoond – waarbij een persoon door enkel het opgeven de marge waarbinnen zijn inkomen ligt een lening krijgt –, zal niet meer mogen voorkomen op basis van de normen waaraan kredietverstrekkers zich zullen conformeren. Het netto-inkomen zal preciezer moeten worden vastgesteld. Ook de gezinssamenstelling, woonlasten, eventuele alimentatie en bestaande financieringslasten zullen dan van belang zijn. Naarmate een lening hoger wordt, geldt ook dat de consument meer (schriftelijke) bewijsstukken moeten aanleveren om zijn financiële positie te onderbouwen. Daarnaast zal de AFM in 2008 een follow-up onderzoek uitvoeren naar verantwoorde kredietverstrekking. Dit onderzoek zal zich onder meer richten op de naleving van de aangescherpte criteria. Ook goederenkrediet zal in dit onderzoek worden betrokken.

4

Het beeld van de wachtlijstproblematiek is niet eenduidig. Ik ontvang daarover ook verschillende signalen. Al eerder heb ik aangegeven dat er geen goed landelijk beeld bestaat van de stand van zaken rondom de minnelijke schuldhulpverlening. Dit gebrek aan landelijke (beleids)informatie maakt het lastig om in te spelen op knelpunten en duiding te geven aan dit soort signalen. Daarom ben ik een

onderzoek gestart naar de effectiviteit van schuldhulpverlening. Dat onderzoek gaat onder meer in op de wachtlijsten bij schuldhulpverlening. Medio 2008 komen de resultaten van dit onderzoek beschikbaar. Ik zal uw Kamer hierover vervolgens informeren. Met de VNG is in het kader van het deelakkoord participatie SZW-VNG afgesproken om de komende jaren een extra impuls te geven aan het terugdringen van het aantal huishoudens met problematische schulden. Het kabinet heeft voor dit doel tot en met 2009 een bedrag van ongeveer € 65 beschikbaar gesteld via de algemene uitkering in het gemeentefonds. Gemeenten kunnen dit naar eigen inzicht besteden (maatwerk).

5

De normcommissie Schuldhulpverlening van het Nederlands Normalisatie-instituut heeft op 18 februari 2008 concepten voor normen voor de schuldhulpverlening vastgesteld. Deze conceptnormen zullen op 1 april worden gepubliceerd zodat externe partijen commentaar kunnen geven op deze normen. Deze zogenoemde externe kritiekronde duurt tot 1 juli 2008. Vervolgens zal de normcommissie volgens de huidige planning eind oktober 2008 de definitieve normen vaststellen. Intussen wordt gestart met de inrichting van het certificatiesysteem zodat schuldhulpverleners kunnen worden gecertificeerd aan de hand van de ontwikkelde normen. De normen en de daarop gebaseerde certificatie moeten leiden tot een toetsbaar systeem waarin organisaties en personen die voldoen aan de eisen in de norm kunnen worden onderscheiden van organisaties en personen die hier niet aan voldoen. Dit moet ertoe leiden dat malafide en incompetent organisaties van de markt worden geweerd. Wanneer het vermoeden bestaat dat een bedrijf misbruik maakt van mensen met schulden kan de FIOD/ECD zo nodig opsporingsonderzoek verrichten ten behoeve van een strafrechtelijke aanpak. Dit geldt bij voorbeeld bij het niet naleven van de Wet op het consumentenkrediet, de Wet op het financieel toezicht, de Wet op de economische delicten en het Wetboek van strafrecht. Ook kan bij niet-naleving van de Wet op het

financieel toezicht door DNB
bestuursrechtelijk worden
opgetreden.

¹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2007–2008,
24 515, nr. 119.